

2013. szeptember 30. I. évfolyam 2. szám

A válasz: 42

– Kollárik Péter válaszol

Kávémésék

– Erkölcsösség-igazolvány

Kritika

– Elantris

Olvasónapló

– Óceán az út végén

Retro

– Kölyök

Rozi a moziban

– 1440, A búra alatt

Idegen tollak

– Meztelen Ügynök Magazin

Novella

– A csillagokért..., A doktor játéka

Vers

– Vannak a szép..., Rövid

Lector Magazin

TARTALOM

SpiritArt hírek	3
A válasz: 42	
– Kollárik Péter válaszol	4
Óceán az út végén	6
Kávémésék: Erkölcösség-igazolvány	8
Rövid	9
III. Fantasztikus Kéziratok Éjszakája	10
A doktor játéka	11
Írás kiadó!	
– Betekintés a fizetős kiadók világába, és egy szerzői pénzen megjelenő friss antológiába	17
Brandon Sanderson: Elantris	19
Kávémésék: Élők temetője	21
Az élő(holt) magyar nyelv	23
A kölyök	27
A csillagokért...	30
A MEZTELEN ÜGYNÖK Szórakoztató	
Irodalmi Magazin – brand a könnyű irodalomban	34
1440	36
Vannak a szép...	38
A búra alatt	39

SpiritArt hírek

Hertelendy Anna

Kedves Olvasó!

Kis csapatunk elsődleges célja már a kezdetektől, hogy megjelenési lehetőséget biztosítson azoknak az íróknak, akik vagy megcsömörlöttek a kiadók által az orruk előtt elhúzott mézesmadzagtól, vagy nem érznek kedvet arra, hogy öncélú regényekkel árásszák el a piacot. Örömmel jelentjük, hogy újabb lépést tettünk elképzeléseink felé.

Megpróbálunk egy olyan irodalmi, kulturális környezetet létrehozni, amely tényleg segíti a kreatív alkotást, és emellett megadni szerzőinknek a megjelenés örömét is. Később talán az ebből való megélhetés lehetőségét is... de hazudni nem fogunk: ez még odébb van.

Az alkotómunkához nem csupán csak számítógépre és rengeteg időre van szükség, hanem egy konstruktív közegre, interakcióra, és néhány pofa, közösen elfogyasztott sörre is. Na nem túl gyakran, mert a művészek hamar egymás agyára mennek.

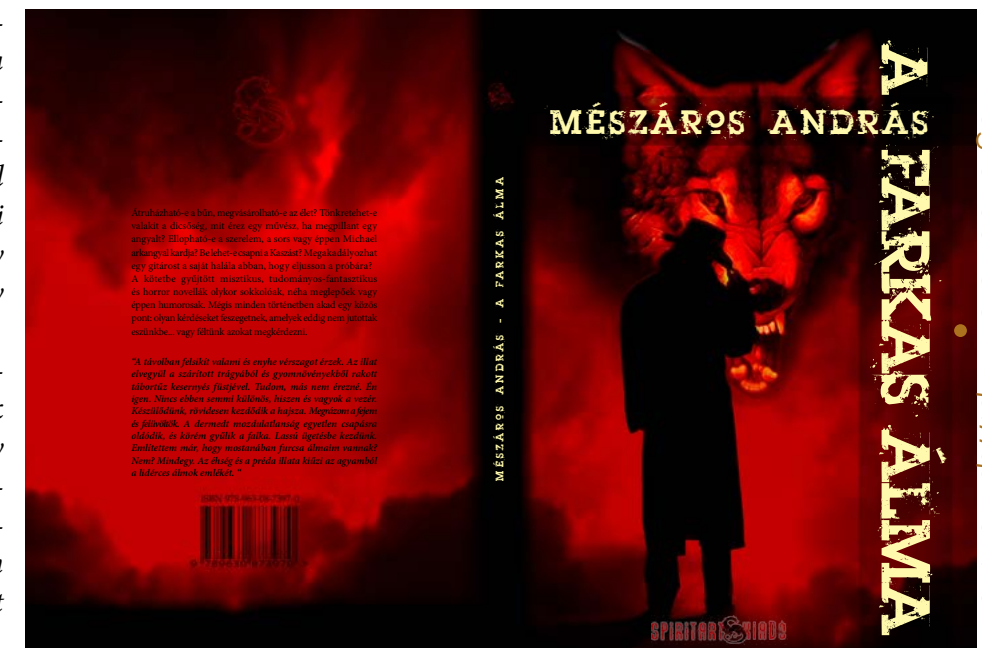
Szeretnénk bemutatni első könyv formátumú kiadványunkat, Mészáros András, A farkas álma című novelláskötetét, amely hűen reprezentálja a minőségi elvárásainkat, és remélem egy jó referenciaként is szolgál a jövőben minket megkereső írók számára.

A kötet a spiritart.hu főoldaláról digitális, és papírformátumban is elérhető. A megrendelés történhet emailben is: spiritart.egyesulet@gmail.com

Emellett egyik nagy álmunk is valóra válhat: lehetőségünk nyílik a Lector Magazint nyomtaott formában is biztosítani a Kedves Olvasók számára. Ha sikerült a technikai és anyagi nehézségeken felülemelkedni, akkor már csak az a kérdés marad, hogy lenne-e rá érdeklődő? Számos feladat vár még ránk, és a következő három hónapunk is erről fog szólni. Beüzemeljük a Spiritart webshopját, ami egy online csere-bere oldalként fog működni, keressük a kapcsolatokat és lehetőségeket, közben pedig a szerkesztői műhelyben is lázas munka folyik, hogy következő szerzőnk műve is napvilágot láthasson

Átruházható-e a bűn, megvásárolható-e az élet? Tönkretesz-e valakit a dicsőség, mit érez egy művész, ha megpillant egy angyalt? Ellopható-e a szerelem, a sors vagy éppen Michael arkangyal kardja? Be lehet-e csapni a Kaszást? Megakadályozhat egy gitáros a saját halála abban, hogy eljusson a próbára?

A kötetbe gyűjtött misztikus, tudományos-fantasztikus és horror novellák olykor sokkolóak, néha meglepőek vagy éppen humorosak. Mégis minden történetben akad egy közös pont: olyan kérdéseket feszegetnek, amelyek eddig nem jutottak eszünkbe... vagy féltünk azokat megkérdezni.

A válasz: 42

– Kollárik Péter válaszol

Varga Tamás József

A műfordítók munkája meglehetősen hálátlan. Sikerük függ az íróétól, függ a mű fogadtatásától, de elég akár egy elhibázott lépés, és máris ízekre szedik a rajongók. Ha a könyv bukás, a műfordítót hibáztatják, ha sikeres, az íróét életetik. Gondoljunk csak az olyan művekre, ahol nem csupán az a feladat, hogy a történetet eredeti formájában tárják a magyar közönség elé, hanem egyéni kreativitásra és sok humorérzékre is szükség van. Érne-e bármit is Frédi és Béli Rímhányó Romhányi nélkül, mosolyognánk-e ennyit a Harry Potter történeteken a Teszleksiüveg vagy a frappáns varázsigék nélkül, és mi maradna Douglas Adams szálligéből a műfordító humorérzéke nélkül?

– Mire gondoltál, amikor először leírtad ezt a mondatot? „A szokásos hátborzongató kora reggeli ordítás Arthur Dent hangja volt, aki felébredvén hirtelen tudatára ébredt, hol is van.”

– Akkor kavarogtak a fejemben a gondolatok. A legelső fordítási munkám volt ez a regény, ráadásul úgy éreztem, Douglas Adamsszel bedobtak egyből a mély vízbe; megilletődött voltam, legbelül mégis büszke, tele izgatott várakozással és bizonytalansággal. Dobogott a szívem, és úgy éreztem magam, mint Julien Sorel, amikor először megfogta de Rénalné kezét. Ezt az érzést az azóta eltelt húsz év alatt sem felejtettem el. Ami a legviccesebb az egészben (bár ez nem is annyira vicces, nekem inkább kellemetlen), hogy az Isten Háta Mögött nevű zenekar is ennek a mondatnak az elejét választotta az egyik albuma címének, így a későbbi kiadásokban sem tudtam már hozzányúlni, pedig sajnos javításra szorulna: a „yell of horror” kifejezés nem hátborzongató, inkább rémült kiáltást jelent.

– „A repülőterek rondák. Némelyikük iszonyúan ronda. Némelyikük már olyannyira ronda, hogy az csak különleges erőfeszítés eredménye lehet. Ez a rondaság abból ered, hogy a repülőterek tele vannak fáradt és ideges emberekkel, akik épp most tudták meg, hogy a csomagjaik Murmanszkban értek földet (ez alól a szabály alól a murmanszki repülőtér az eddig ismert egyetlen kivétel), s az építésszek a terveikben megpróbálták visszaadni ezt az érzést.”

– Ezeket a mondatokat hamarabb leírtam, mint az előzőt, ugyanis ennek a regénynek az első néhány oldalát

vittem el próbafordításként a kiadónak, akitől végül az első megbízásomat kaptam. Konkrétan ezekkel a sorokkal kezdődött műfordítói pályafutásom.

– Hogyan lesz valakiből műfordító? Hány oldalt fordítottál eddig?

– Nem tudom, kiből hogyan, én kb. 14 éves korom óta gondolkodtam ezen, és amikor úgy éreztem (akkor még tévesen), hogy eléggé felnőttem a feladathoz (húsz éves sem voltam még), vonatra ültem és az említett próbafordítással megkerestem egy kiadó vezetőjét. Fogalmam sincs, hány oldalt fordítottam eddig. Talán tízezet? Elképzelem, hogy egyszerű lenne kiszámolni, ha minden fordításom meg lenne a gépen, de nincs. Nem fordítottam egyébként akkora mennyiséget, mint amekkorát lehetett volna, előfordult, hogy (főleg a családalapítás környékén) évekig nem fordítottam semmit, inkább a tanításra koncentráltam. A kezdeti lendületet meglovagolva akár tízszer annyi is lehetne; jelen pillanatban tizenhét kötet és tizennégy novella fordítása fűződik a nevemhez.

– Ennyi regény tolmácsolása után nincs benned készlet, hogy írj is egyet?

– De van. Regényt biztosan nem írok, de jelenleg éppen első könyvemen dolgozom: Ray Harryhausen trükkmester életrajzán. Ez bizonyos szempontból könnyebb, mint egy regény írása, hiszen tényekkel dolgozom, nincs szükségem saját ötletekre, ugyanakkor nehezebb is, hiszen nagy felelősséggel jár, nem írhatok akármit, csakis azt, ami megtörtént.

– Hány Harryhausen filmet láttál már?

– Az összeset. Nem létezik olyan képkocka, amit ne láttam volna, beleértve tízperces bábfilmjeit vagy tizenéves kori amatőr próbálkozásait is.

– Ki az erősebb: King Kong, vagy Godzilla?

– Egyértelműen Godzilla. Nagyobb is, haragosabb is. Kong csak egy szerelmes majom, akit kiragadtak megszokott környezetéből, Godzilla mellett ráadásul eltörpülne (annak ellenére, hogy a japán Toho Stúdió filmjében egyforma méretűek és nagyjából egyforma erősek is voltak).

– Mi a közös Oriza Triznyákban és a rankorban, akit kinyírt Luke Skywalker?

– Mindkettőt bábanimációval keltették életre, de ezen kívül túl sok közös nincs bennük, Oriza Triznyák ugyanis stop motion báb, azaz másodpercenként 24 kockában, milliméterre vették fel a jeleneteit, míg a rankor valós időben szerepeltetett báb alakította.

– Hogy került szóabikarbóna a Hoth bolygóra, és hány centi egy taun taun?

– A szóabikarbóna azért kellett, mert ha a stúdióba igazi havat hordtak volna, az elolvad, amíg a stop motionnel filmre vett lépegetők egy lépést megtesznek benne. Egy jól megtermett tauntaun közel két méter magas... de a báb, amit a készítők használnak, húsz centi sincs.

– A Star Wars sci-fi?

– Igen. Számomra mindenképpen az. Nem is értem, miért van ebből minduntalan vita. A sci-finek nincs általános érvényű definíciója, többen is próbálták pedig meghatározni, mindenesetre az általam definiált science fictionbe gond nélkül belepasszol.

– Kicsoda Chelloveck és Monsterkid Pete?

– Mindkettő én vagyok. Chellovecknek hívtam magam, amíg ugyanezzel a címmel a blogomat írtam, újabban a Monsterkid Pete nevet vettem fel. Habár a blogom egy ideje nem frissül, édesgyermekének a Facebookon ugyancsak a Chelloveck címet adtam.

– És Rondo Hatton?

– Ő egy ikonná vált szörnyszínész a negyvenes évekből, igencsak sajátos külsejével. Fiatal korában egy jóképű gyerek volt, ám az akromegália nevű betegség következtében ijesztően eldeformálódott az arca, amit ő a filmek világában kamatoztatott. Róla kapta a nevét a Klasszikus Szörnyfilmek Szövetségének évenként kiosztásra kerülő díja, és a díjjal járó szobrocscsa is az ő arcát formázza.

– Hogy nézhet ki közelről egy ilyen szobor?

– A House of Horrors című filmben (1946) látott kopasz Rondo Hatton mellszobor kicsi változata, mellesleg gyönyörű. Mit ad isten, az én polcomat is díszíti egy, ugyanis tavaly, a tizedik díjkiosztón én is nyertem egyet „Az Év Nemzetközi Rajongója” kategóriában. Ez a kategória abban az évben került bevezetésre, és külön örömmel és büszkeséggel tölt el, hogy én lehettem az első, akit ezzel díjaztak.

Köszönőbeszédem záró mondata („Világ monsterkidjei, egyesüljete!”) nagy sikert aratott a díjkiosztó gálán is.

– Eddig két előadásodat volt szerencsém látni – egyet Pesten, egyet Salgótarjánban –, az idei Hungaroconra mivel készülsz?

– A napokban kezdett korvonalazódni az agyamban egy téma, te vagy az első, akinek beszélek róla. Az lenne az előadásom címe, hogy „Frankensteintől Frankenweenie-ig” és a monsterkid életérzést mutatná be, azt, hogy hogyan lesz valakiből monsterkid, mi indíthatja be, mi táplálhatja a lelkesedést, és szeretném bemutatni, hogy napjaink sci-fi és trükkfilmesei hogyan szokták monsterkid-énjüket vagy rejtve, vagy nyíltan felszínre juttatni a mai filmekben is.

– Mik a közeljövőbeli terveid?

– A már említett életrajzot szeretném végre befejezni, ami egy kicsit most megint tolódik, ugyanis életem egyik nagy álma vált valóra azzal, hogy a napokban megkaptam a King Kong regényváltozat fordításának lehetőségét, és jelenleg inkább ezzel foglalkozom.

Óceán az út végén

Czinkóczi Krisztina

Neil Richard Gaiman ötvenkét éves, de negyvenkettőnek néz ki, és úgy ír, mintha egyszerre lenne ezer éves és tíz esztendő. Nyíltság és lelkesedés süt minden művéből, miközben ősi titkok útvesztőin át vezet el minket világunk olyan rejtett zugaiba, melyekről csak legtitkosabb álmainkban tudtunk – de felébredve elfeledjük őket.

A mágikus realizmus egyik legkiemelkedőbb alkotója rendkívül sokoldalú: verset, novellát éppen olyan tehetségesen ír, mint regényt, képregényt, film forgatókönyvet, publicisztikai írásokat, életrajzokat és tanulmányokat.

Legjelentősebb munkájának a The Sandman képregénysorozatot tartják. Magyarországon csak 2009-ben jelent meg az első Sandman könyv a Cartaphilus Kiadó gondozásában, Sandman, az Álmodó Fejedelme - Prelűdök és noktürnök címmel. Az eredeti sorozat 1988 és 1996 között jelent meg az Egyesült Államokban a DC Comics és Vertigo Comics kiadásában. A sorozat az egyetlen képregény, ami elnyerte a World Fantasy-díjat.

Gaiman művei még számos díjat zsebeltek be, köztük több Eisner, Hugo, Nebula és Bram Stoker-díjat.

Ő az első olyan író, aki ugyanazon alkotásáért nyert Newbery Medalt (2009) és Carnegie Medalt (2010) is.

Rendkívül termékeny, megjelent műveinek felsorolása meghaladná egy cikk kereteit. Szeret csapatmunkát végezni, számos olyan nagyszerű íróval dolgozott már együtt, mint Terry Pratchett, Michael Reaves, Larry Niven és Ian Watson. Douglas Adams maga méltatja a róla szóló, Ne ess pánikba! című életrajzi feldolgozását.

Magyarországon megjelent, legnépszerűbb kötetei közt található a Tükör és füst című novelláskötet, mely a második kiadás fordításában kissé talán lemarad az első verziótól a versek tekintetében. Ebben a kötetben olyan zseniális ötletek bontakoznak ki a fanyar humorú stílusban, mint hogy milyen lenne, ha egy ócskásboltban megvehető lenne a szent Grál, vagy ha valakinek egyszer eszébe jutna bérnyílást fogadni az emberiség kiirtására. Ez az a könyv, amit minden évben olvasni gogunk, és minden alkalommal találunk benne valami újat.

Méltán kedvelt itthon az Amerikai istenek is, melyet nem sokkal a megjelenése után az „Év könyvének” választott többek között a Washington

Post, a San Francisco Chronicle, a Denver Post és az Amazon.com is.

Az Óceán az út végén-címűt előzte meg a Farkasok a falban „mesekönyv”, mely sok rajongóból enyhe rosszallást váltott ki. Dave McKean rajzai valóban különlegesen, ám a hozzá írt történet még mesének is kissé kifejtetlen, egyes oldalakon néha csak pár sor szöveg található. Ami nem lenne baj, ha nem háromezer forint körüli árában juthatnánk csak hozzá a mindössze ötvenhat oldalas „füzethez”.

De a név kötelez: a vékonyabb Gaiman könyvek árai sem igen zuhannak ezeröttszáz forint alá az antikváriumokban, legyen szó akár egy salátává olvasott, régi példányról.

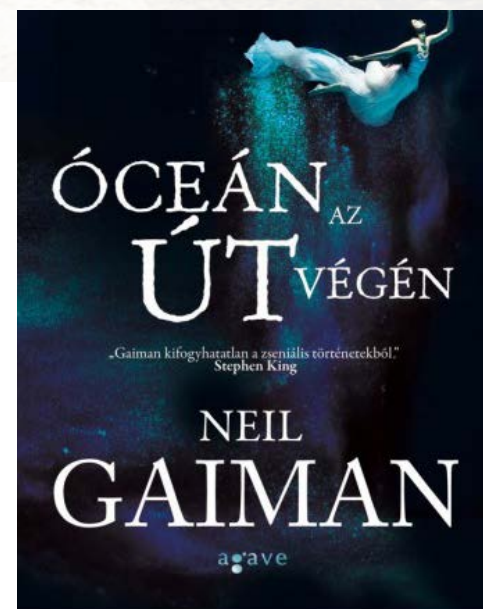
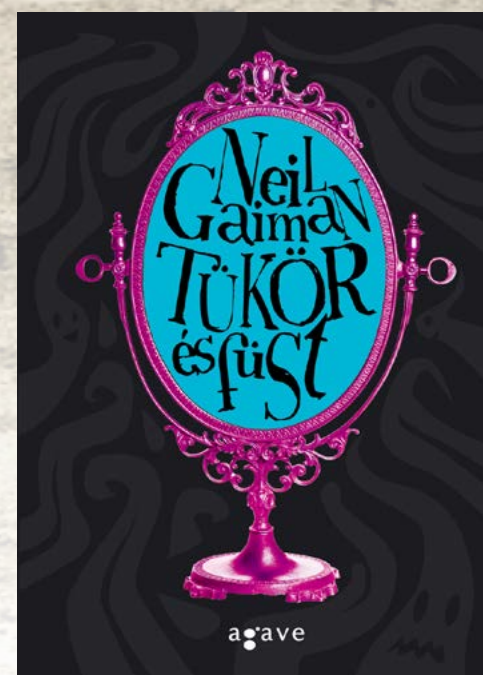
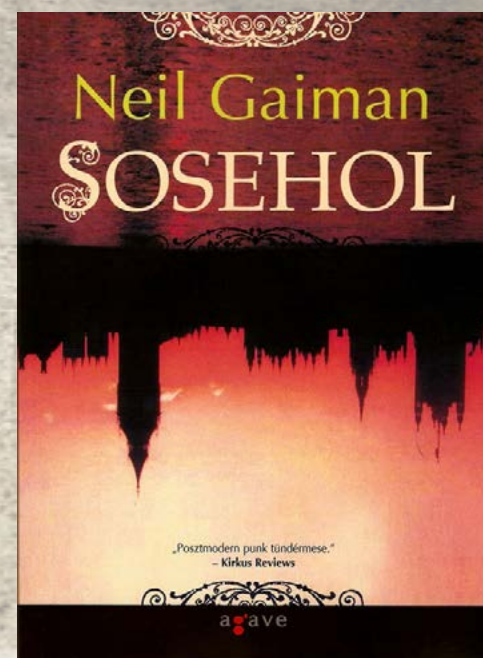
Öt év szünet után idén jelent meg az Agave kiadó gondozásában az Óceán az út végén-című kisregénye. Én már előjegyzésben lecsaptam rá, és akármilyen lassan igyekeztem olvasni, sajnos két nap alatt befaltam. Még szerencse, hogy bármikor újra lehet kezdeni.

Ebben a műben a szokottnál is jobban hemzsegnak a mély értelmű szimbólumok, és az odafigyelő olvasó sok mindent megtudhat arról, hogyan működnek a világot mozgató láthatatlan húrok. Mindeközben teljes élethűséggel elevenedik meg a gyermekkor néha félelmetes, néha magányos, de sokszor varázslatos világa.

Mint Gaiman számos művében, itt is előkerültek olyan ősi lények, melyek talán már a világ keletkezésekor is jelen voltak. Ezúttal leginkább nagyhatalmú boszorkányokra emlékeztetnek az anya – banya – szűz felállással. Nem derül ki, hogy pontosan mifélek, de mint mindig, most is hátborzongatóan ismerősek számunkra.

A történetben a jelenből a múltba utazunk, majd vissza: egy férfi szomorú kötelességét letudva temetésre megy gyermekora színhelyére, és megáll egy kicsit az egyik ismerős házánál. Lassan előtörnek az elfeledett emlékek: az ott élő különös családdal való első találkozás, amikor hét éves kisfiúként összebarátkozik a nagyival, az anyukával és főleg a kislánnyal – ez utóbbi váltig állítja, hogy a házuk mögötti kacsászatózó valójában óceán.

A fiú pompásan érzi magát új barátaival, és bebozsátást nyer a látható világ színeinek mögé is. Ám akaratlanul bár, de nagy bajt zúdít magára az ott tanúsított nem megfelelő viselkedéssel. Nem az ő hibája, hiszen sok időbe telik, míg az emberek megértik a szabályokat. Idő azonban most nincs: „odaát” egy mohó, parazita élőlény a kisfiút használja átjárónak, hogy megkapaszkodjon az emberi világban. Nem mondható véletlen egybeesésnek, amikor a kisfiú családjánál nemsokára megjelenik egy új nevelőnő, és az életük fenekestül felfordul. Hiába ismeri fel a fiú a bajt, egyedül nem birkózhat meg vele. Ki kell törnie börtönné vált otthonából, hogy eljusson az út végére, ahol új barátai, és a kacsászatózó-óceán várja.

Kávémésék: Erkölcösség-igazolvány

Rozványi Dávid

Azt hiszem, utálom az egész XXII. századot... Nem elég, hogy az embernek millió papírt be kell szereznie, ha jobb állásra pályázik, de még el is küldik, hogy erkölcsösségi-igazolványt szerezzen be.

A megadott címen a „Gyilkolj Szabadon!” Nyrt-t találtam, így kicsit elbizonytalanodva léptem be az ajtón. Egy fiatal nő azonnal felém fordult.

– Bocsánat, jó helyen járok? – kérdeztem. – Erkölcsösségi-igazolványt szeretnék csináltatni.

– Természetesen, uram. Párkapcsolatot szeretne, vagy a munkáltatója kéri?

– Munkaügyben. Miért, lehet házassághoz is kérni?

– Legyünk kérem pontosak, a politikailag helyes kifejezés a rögzített párkapcsolat, de a kérdésre a válaszom igen. Cégünk, a Gyilkolj Szabadon Nyrt. korábban csak időutazással foglalkozott, azonban a piaci igények elemzését követően bővítettük kínálatunkat, és erkölcsösségi-igazolványok kiállítását is vállaljuk.

– Elmagyarázná, kérem, hogy miről van szó?

– Természetesen – válaszolta a hölgy, és egy színes prospektust tolt elő. – A hagyományos erkölcsi bizonyítvány csak azt rögzítette, hogy az adott személy korábban követett-e el valamilyen törvénybe ütköző cselekedetet, mi azonban a hajlamot vizsgáljuk.

– Hogyan?

– Kérem, mi tudományos program alapján dolgozunk. Anno meghatározták a hét főbűnt, mi kiválasztjuk azokat a korokat, amikor ezeket a legintenzívebben gyakorolták, visszarepítjük az ügyfelet és megvizsgáljuk, hogyan viselkedik az adott, végletes körülmények között. Az emberek többsége valójában nem követ el nagy bűnt élete során, nem válnak gyilkossá, kihagyja a gruppszexet, de vajon miért?

– Mert erkölcsösek?

– Ugyan kérem! – kacagott gyöngyözve a nő. – Vagy azért, mert nincs rá alkalmuk, vagy azért, mert gyávák, félnek a következményektől. A nő nem azért nem csalja meg a párját, mert szereti, hanem mert fél, hogy az elhagyja. A férfi nem azért nem fekszik le más nővel, mert halálosan szerelmes, hanem fél, hogy a felesége elvállalja és kiperli a gatyájából is. Ezért az ügyfelet egy másik korba helyezzük, ahol következmények nélkül kiélheti a vágyait. És ha az adott végletes körülmények között is kitart a jóban, akkor valóban erkölcsös, és erről tőlünk bizonyítványt is kap.

– És ha nem az? Ha valaki, aki eddig teljesen erkölcsös életet élt, de kiderül, hogy csak gyávaságból, akkor mi a helyzet?

– Akkor egy „relatív” minősítésű erkölcsösség-igazolványt kap. Ahogy mi mondjuk magunk között: AAA plusz unalmassági bizonyítványt.

– Ez nagyon szép, de hogyan működik a gyakorlatban?

– Kérem, mi hét dimenzióban vizsgáljuk a bűnre való hajlamot, mindenkit egy körutazásra küldünk a múltban. Napóleon életébe küldjük vissza, hogy a kevélységét megvizsgáljuk. A főszenyest pénzügyi tanácsadóként teszteljük a huszadik századi Dél-Amerikában. A bujaságra való hajlamot az ezerkilenszázhatvanas évek Amerikájában. Az irigységet valamelyik huszadik századi deportálás kapcsán tapasztalhatják meg ügyfeleink. A torkosságot Lucullus vagy Vitellius lakomáján élhetik át...

– Vitellius? – értetlenkedtem.

– Nos, ez arra utal, hogy a jelenlegi történelemoktatás elmarad a lehetőségeitől. Természetesen, ha kívánja, utazás előtt egy rövid kurzuson vehet részt az adott korra vonatkozó ismeretekből. De hogy visszatérjünk a termékpalettára: haragot egy tetszőlegesen kiválasztott vallásháborúban, a jóra való restséget pedig Szübariszban tanulmányozhatja.

Még sem mertem kérdezni, de elhatároztam, hogy amint egyedül leszek, utána nézek, mikor és hol is volt Szübarisz. A hölgy zavartalanul folytatta:

– Tehát az ügyfelet visszavisszük az adott korba és helyszínre, az ott eltöltött idejéről felvétel készül, amit kiértékelünk, mind a hét szempontot egytől százig osztályozzuk, és összefoglaló jelentést készítünk, amit a munkaadója, vagy a leendő párja rendelkezésére bocsáthat.

– Már említette, de a párok esetében hogyan működik ez a dolog?

– Csak kölcsönösségi alapon. Mielőtt két ember összekötne a sorsát, megtudhatják, hogy a másik kiélezett körülmények között hogyan viselkedne. Természetesen a legtöbb ember sohasem éhezik, hogy a párja, vagy a gyerekei előtt megegye az utolsó falat ételt, de cégünk filozófiája szerint joguk van tudni egymás gyengeségeit.

– És van kereslet iránta?

– Sajnos a marketingrészelegünk rossz taktikát választott. Korábban úgy hirdettük, hogy segítünk megtalálni a tökéletes embert, de azok a párok, akik értesültek a másik hibáiról, szakítottak egymással.

– Nem találtak egyetlen erkölcsös párt sem?

– Uram, mi még csak öt éve vagyunk ezen a piacon, ne várjon gyorsan ilyen eredményt. Ezért új taktikát választottunk: a párok számára erkölcstelenségi bizonyítványt állítunk ki. Higgye el, erre sokkal nagyobb a kereslet.

– Valóban?

– Igen. Nézzon őszintén magába: egy erkölcsös hajadont szeretne vagy egy szexistennőt? Egy nagylelkű embert, vagy olyat, aki kapzsi, de mindig van pénze? Az új jelszavunk: Izgalmas párválasztás. De ha nincs még jelöltje, igénybe veheti társskereső szolgáltatásunkat is, ahol megkeressük Önnek a hasonló hajlamokkal rendelkező cél-személyt...

Még pár percig maradtam, hogy a cégemnek a kért erkölcsösségi-igazolványt megrendeljem. Közben azt vettem észre, hogy a lehetőségek engem is egyre jobban izgatnak. Vajon milyen lehet az intenzív semmittevés, vagy a kötöttségek nélküli szex?

Ha bevállal, lehet, hogy én is igénybe fogom venni a társskereső szolgálatukat. Milyen szép is lesz majd a hosszú téli estéken a közös gyilkolászásainkra emlékezni...

Rövid

Vass Sándor

Kezemen vastag gyanta csillog,

Karomon tarkaruhás dísz.

Gördítsd végig rajta jószágod.

Súlyos utam. Oda tartok,

Ahol mindezt megtalálod.

III. Fantasztikus Kéziratok Éjszakája

Tukszár György

A Fantasztikus kéziratok éjszakája immár harmadjára került megrendezésre az SFmag szervezésében. A rendezvényre amatőr írók pályázhattak novelláikkal vagy regényrészleteikkel, amiket az SFmag szerkesztőiből és egy vendégtagból álló zsűri véleményezett, illetve boncolt. Lássuk, hogy is nézett ez ki!

Május közepén jelent meg a felhívás az SFmag oldalán, miszerint amatőr írók műveit várják fantasy, sci-fi és horror kategóriában. A történet kiválasztására, átírására kellő időt hagytak, hiszen idén július 31-én éjfélig lehetett leadni a pályázatokat. Túljelentkezés esetén egy előszűrés válogatta volna ki azt, hogy ki vel érdemes foglalkozni, mivel azonban idén is annyian jelentkeztek, mint tavaly, tehát mindenki kényelmesen befért az Építézpincébe, így ez elmaradt. A jelentkezés díjmentes volt, így aki időben elküldte a munkáját, részt is vehetett rajta.

Ezután egy rövid levelezés következett Markovics Botonddal, aki először értesítette azokat, akik részt vehetnek, másodjára pedig megírta a rendezvény idejét és helyszínét. Érdemes megjegyezni, hogy a résztvevők közel felét az Imagine amatőr írói oldal alkotói tették ki. A jelentkezett 28 fő két csoportra lett beosztva, egy-egy három fős zsűrihez, melynek tagjai voltak: Kleinheincz Csilla író az Ad Astra kiadó szerkesztője, Juhász Viktor író és fordító, László Zoltán író, Markovics Botond (Brandon Hackett) író, Roboz Gábor a Gabo kiadó szerkesztője, és Takács Gábor kritikus, blogger, az SFmag szerkesztője.

Hogyan is történt? Szeptember 7-én, szombaton ki-ki a maga módja szerint megérkezett Budapestre a Kálvin-térről nem messze található Építézpincébe, majd egy rövid helyfoglalás után, délután négy órakor elkezdődött a III. Fantasztikus kéziratok éjszakája.

Mindenki az előre kiküldött leosztás szerint várta, hogy melyik asztalhoz is fog leülni egy kellemes, negyed órás beszélgetésre, ahol előkerülnek a történetek mind gyengeségei, mind erősségei. A kritikák egész jó fogadtatást kaptak, egyáltalán nem volt jelen az a fajta hozzáállás, amit az internetes alkotóműhelyekben lehet tapasztalni: a csapkodó és vergődő tiltakozás és ellenségeskedés a tapasztaltabbak felé. Nem mondom, hogy nem akadt egy-egy megjegyzés a zsűri által megfogalmazottak ellen, „hogy márpedig szerintem az úgy jó”. De látszott, mindenki tanulni és fejlődni jött. Esetleg megszeppent a szemtől szembeni találkozótól, és ezért nem fröcsögött a nyál egymás szemébe.

A rendelkezésre álló negyed óra volt, akinél hosszabbra nyúlt, volt, akinél rövidebbre, de senki sem távozott anélkül, hogy iránymutatást ne kapott volna, mit is kell javítani, erősítenie a történetén.

A két zsűrit hallgatva azt mondhatom, hogy roppant sokat lehetett tanulni akár kibicként, hallgatva mások véleményezését, akár saját értékelésünkből. A sok történet boncolása közben elhangzott tanácsok segíthetik az embert a saját fejlődésében. Ugyanakkor érdemes megjegyezni, hogy létezik online olyan írói kör, ahol hasonló szintű jó tanácsokat kaphat az ember. Ez például azoknak hasznos, akik távol élnek Budapesttől, és nincs lehetőségük ellátogatni a Fantasztikus kéziratok éjszakájára.

A szakmai fejlődésen és irodalmi ismeretségek kialakításán kívül más tétje is volt a rendezvénynek. Ugyanis a zsűri által legjobbnak ítélt novella vagy regényrészlet szerzője részt vehet az Írókör 2014-es nyári táborán. A két csoport legjobbjai: Tallódi Julianna: Teremtéssel végződik, valamint John Leri: Aisling és Hiolair. Mindkét novella elérhető az interneten. Kettejük közül pedig Tallódi Julianna vehet részt az Írókör nyári táborán.

Összességében mindenképp azt mondom, akinek lehetősége van, és szeretne fejlődni, valamint jól viseli a kritikát, jövőre próbálja meg a Kéziratok éjszakáját. Rengeteget lehet tanulni, nemcsak a saját írásának boncolásán, hanem a többiekét is meghallgatva. Előkerülnek az általános hibák – amit én sokszor hallottam: a novella születésének célja nem mindig tisztázott –, a kapott tanácsot későbbi írásaiba bele lehet építeni, illetve ha egy írói közösség tagja, ott próbálhatja továbbadni a tapasztalatait, hogy így fejlődjön a hazai amatőr írói réteg.

„A két zsűrit hallgatva azt mondhatom, hogy roppant sokat lehetett tanulni akár kibicként, hallgatva mások véleményezését, akár saját értékelésünkből.”

NOVELLA

A doktor játéka

Novák Gábor

Az ócska bungalót, amelyben élt, félig már felzabálták a természetek – dagály idején, mikor szapora hullámok verdesték a tartóoszlopokat, az át- meg átfúrt gerendák halkán nyöszörögtek. Az ablakban nem volt üveg, de ez nem zavarta a doktort – nyáron akadálytalanul élvezhette a napfényt és meleget, ha pedig jött az esős évszak, sáslévből szőtt spalettákat szögezett a nyílásokra.

Senki sem tudta, honnan jött, azt sem, mikor. A nagy esőzések idején költözhetett be, mialatt a telep tehetetlenül ázott a ködben, párában – végigsétált a cölöpökre épített házak között, a hóna alatt vászon utazótáska, felkapta a bungalóhoz, lefeszegette az ajtóra erősített deszkákat, kipakolt, takarított, Bunsen-égőn vacsorát melegített magának, majd aludni tért – a telep lakói csak akkor fedezték fel ottlétét, mikor sztetoszkópját a nyakába akasztva, apró orvosi táskáját a kezébe fogva nekivágott az utcáknak, hogy pácienseket keressen.

Váratlan megjelenése a szűk utcákon szinte visszhang nélkül maradt – a nyomorba és alkoholba belefásult lakóknak mindegy volt, ki látja el őket, kuruzsló, felcser vagy orvos – a területet koncesszióban igazgató társaság ugyan bekérte a doktort, megvizsgáltatta diplomáját, de nem gördítettek akadályt a praktizálása elé, sőt, örültek az érkezésének. A Vállalat, a telep tulajdonosa ugyanis előírta a bérlőknek az egészségügyi ellátás megszervezését – csak hogy mindaddig nem találtak orvost, aki hajlandó lett volna odahagyni a várost és kiköltözni a döglődő ipartelepre. A doktor feltűnése megoldotta ezt a problémát – a társaság megszabadult a kötbértől és a Vállalat inspektoraitól, és ettől kezdve, ha valamelyik igazgató gyereke vagy felesége megbetegedett, nem kellett a láz első hullámára a városba rohanniuk.

A doktor beilleszkedett a telep életébe, csendesesen, amilyen a természete is volt – a koncessziós társaságtól kapott szerény apanázsából felfogadott egy vénasszonyt, akivel kétnaponta, mialatt az kitakarított nála, váltott pár szót – és hetenként egyszer, szombaton, miután végzett rendes körútjával, felsétált a vasútállomásra, a büfében ivott egy kávét, és a befutó esti vonat vezetőjétől átvett egy gondosan lezárt csomagocskát, amit a városban címzett meg és adott fel egy reszketeg kéz.

A szenttelen, kutyatekintetű doktor egyébként is szabályozott életet élt – hatkor kelt, megreggelizett, felöltözött, hét harminctól fogadta a teraszon gyülekező új betegeket – tízkor befejezte a rendelést, és nekiindult a telepnek, hogy felkeresse a mozgásképtelen, súlyosabb eseteket – délután visszatért megmosakodni, hogy a portól megsza- badulva látogassa meg a leggazdagabb pácienseket, a hipochonder igazgatónékat, fejfájós felügyelőnőket. Csak mikor a társaság villanegyedéből is hazaérkezett, ült le, hogy vacsorázzon.

Keveset evett, és akkor is csak növényi eredetű ételeket, esetleg néha egy kis sajtot, vaját. Szórakozottan turkált a csajkájában, az élelmiszerek beszerzését pedig, mint holmi mellékes feladatot, a házvezetőnőre bízta. Az üres kutyatekintetű doktor sovány volt, mint egy szélfútt kóró, arca beesett, bőre száraz, megfakult pergamen. Senki sem értette munkabírását, igénytelenségét, és azt a szenttelen nyugalmat, amely akkor sem pattogzott le az arcáról, mikor tályogot vágott egy visítózó gyereken vagy megtisztította egy öregasszony nyüvekkel teli sebét – ha a telep lakói jártasabbak a világ dolgaiban, orvosuk szűk pupillájából, el-elfúló lélegzetéből rájöhettek volna: ópiumevőt sodort közéjük a sors.

A délután és a kora este volt a Mák ideje – a kutyatekintetű doktor vacsora után felálította összezsukható tábori székét az ablakkal szemben, félmeztelenre vetkőzött, aszott testét, melyet kortalanná fagyasztott a narkó cidrije, a lenyugvó nap fényénél melengette meg – az ölében a doboz zörgött, ami a szombati vonattal érkezett, bádoghasában száraz teasütemények és egy darabka ópium. A férfi levágott egy szilánknyit a Mákból, galacsinná gyúrta, aztán a szájába vette, és víz nélkül, szárazon lenyelte.

Az eufória óráiban is csendesen viselkedett – attól a pillanattól kezdve, hogy a vén házvezetőnőnek meghagyta, senkit se eresszen be hozzá, még a haldoklókat se – addig, ameddig a nap le nem szakadt az óceánba valahol a horizonton túl – az üres tekintetű doktor egy szót sem szólt, egy felesleges mozdulatot sem tett. Csak ült a tábori széken, szikkadt segge alatt foszladozott a khakiszín szövet, bőre alatt pedig észrevétlenül indultak be holmi istentelen drogok folyamatok – húsa rideg és rugalmatlan volt, akár a viasz, és erejét megfeszítve lassú-hullámzó perisztaltikával a nap felé mozdult. A növénylétig redukált testműködésű férfi ilyenkor úgy érezte, apró rügyek pattannak ki a mellkasán, végtagjaiból indák és léggyökerek gyűrűznek elő, rácsimpaszkodnak a gerendákra, utat találnak a deszkák között, ő pedig ott ragad a bungalóban, élettelenre sorvadt testtel és nyüzsgő, kötetlen gondolatokkal.

A Mák ideje alatt remek gondolatai támadtak – emberről, testről, életről, anyagról – az eufória elmúltával, mint Dalí a szürrealista álmképeket ébredés után, megpróbálta lejegyezni őket – csak hogy míg Dalí skiccei pusztán műremekek voltak, addig a doktor gondolataiban nyugtalanító, forradalmian új eszmék fortyogtak.

- Ha egy árucikk tömegtermelésbe kerül, onnantól egy teljes apparátus védelmezi – a feltaláló, a befektetők, a gyáros, a munkások, akik az árucikkből élnek – hallani sem akarnak más, új és olcsóbb termékekről, legyenek azok mégoly kiválóak is. Vírusforradalom, ahogy Burroughs mondaná – amint a bakteriofág a gazdasejtet, az árucikk az őt előállítókat manipulálja, hogy csak vele foglalkozzanak, csak őt sokszorosítsák. Az analógia nyilvánvaló, de... mi van, ha maga az emberi test is csupán egy parazita? Ráakaszkodott a lélekre, élősködik rajta, és mint árucikk a munkást, bakteriofág a bacilust, arra használja, hogy újra és újra reprodukáltassa magát?

Az ópium kavarta szabad gondolatoknak persze ára volt – az üres kutyatekintetű doktor anyagcseréje lelassult, ő maga pedig úgy érezte, fényévek választják el a mobtól. Szexuális életet nem élt – könnyen megtehetné volna, hogy felhoz egy nőt a telepről, fiatait, karcsút, aki odaadó lesz a megkönnyebbüléstől, hogy kiszakadhat a környéken bűzlő nyomorból – de a doktor egyedül maradt. Hetenként egyszer maszturbált – nem annyira kéjvágyból, inkább kötelességtudatból, hogy ily módon kerülje el a mind ritkább, kellemetlen éjszakai magömléseket. Ahogy izgatta magát, kitekintett az üveg nélküli ablakon, elnézett a szétrohadozó mólók, a rozsdálló fémhegyek fölött – az eget figyelte, a viharadarakat, sirályokat, a fátvolfelhőket – ilyenkor megadta magának azt a luxust, hogy nem gondolt semmire sem.

Esténként a Bunsen-égő és a hold gyér fénye mellett olvasott – volt egy Rimbaud-ja, egy De Sade-ja, Nabokovtól a Lolita, néhány Bill Burroughs és Kerouac, meg az orvosi munkák – vasárnaponként pedig zenét hallgatott.

A gramofont a bungalóban találta, nem sokkal a beköltözése után, miközben takarított – ócska volt, ütött-kopott, doh vert tanyát a dobozában, de működött – a doktor félbe hagyta a nagytakarítást, ottléte óta először kizökkent apátiájából – végigkutatva a házacska, felfeszegette a gardróbok ajtaját, port fújt le az évek kóta nem használt polcokról – csak két lemezt talált. Ez kissé lehűtötte, arca újból viasz-színű lett – úgy döntött, hetenként egyszer, vasárnap este hallgat zenét – nem szeretett volna csömört kapni egyik albumtól sem.

A vihart jósló, vörös naplementéken Bartók első zongoraversenyét tette fel – a levegőben elektromosság vibrált, ázott föld és nedves fanszörzet szagát hordta a szél, a zongorából hangok kalimpáltak elő, zaklatott dallamok borzolták a doktor combján és tarkóján a szőrt – a telep lakói pedig, akik hallották a futamokat, azokon az estéken nehezebben, hosszú forgolódás után aludtak csak el.

A csendes estéken a másik lemezt játszotta le a doktor – míg Lester Young különös, hajlítással teli szólói hallgatta, a magányos férfi zsebtükröt vett elő, apróra megvizsgálta az arcát, pergamen-bőrrel borított járomcsontjait,

orrát, száját, az állán kiütkező borostát – a szeménél külön elidőzött, a szarkalábaknál és kéklő táskáknál, összeszűkült pupillájánál – egy ideig farkasszemet nézett önmagával, az ópiumrágta, kifejezéstelen szempárral, ami olyan volt, mint a holtfáradt munkásoké vagy sokat csalódott kurváké – hiányzott belőle a remény.

- Olyan a tekintetem, mint egy kivert kutyáé – gondolta a férfi, miután elpakolta a gramofont, és nadrágiát lerúgva, ingét kigombolva szappant fogott, és a vízzel teli lavórhoz lépett.

Gyorsan elaludt – hajnalig feküdt az ágyán anélkül, hogy megmozdult volna – alvása nehéz volt, sötét és álomtalan.

Délután volt, túl a szokásos munkaidőn, túl minden geográfián – a szűk, dohos cella akárhol elhelyezkedhetett térben és időben – ha a doktor nem emlékszik rá, hogy a kikötő egyik mellékutójából fordult az udvarra, onnan pedig a lakásba – a szoba berendezéséből ítélve bárhol lehetett volna, ahol éhesek és fáradtak az emberek. A padló recsegett, alóla patkányok neszezése hallatszott – a szomszéd helyiségből káposztaszag és tévézaj szivárgott a félhomályos cellába.

Durva deszkalapok, éjjeliedény, ágy – ennyi volt a teljes berendezés – igaz, más el se fért volna a lyukban. Az ágyon vénséges vén munkásasszony feküdt, haja gyér kóc, járomcsontja majd átütötte megsárgult bőrét – takaró nélkül, félmeztelenül hevert a lepedőn, csontos két karja széttárva, mint Krisztusé – valahányszor levegőt vett, és bordái boltozata megemelkedett, a nő torkából halk, bizonytalan nyöszörgés gurgulázott elő.

A szenttelen, kutyatekintetű doktor az asszony hasára nyomta az ujjait, végigszaladt a kiugró medencecsontok között, kitapintotta a lépét és a megduzzadt májat – aztán sztetoszkópot vett elő, hosszan vizsgálta a tüdő hangjait.

- Ez nem egyszerűen sárgaság – mondta a doktor önmagának, mert abban már nem hitt, hogy egy beteg – bármelyik beteg – értelmezni tudná a szavait. Ahhoz túl kétségbeesett mindegyik. – A tüdőben ciszta alakult ki, a lép kemény és tisztán kitapintható. Más lesz ez. Alkalmasint ecchinococcosis.

Egy légy tévedt a szobába, szénfekete, szőrös potrohú, hatalmas rovar – úgy zúgott, mint egy apró robotrepülőgép – végigdöngte a cellát, egy pillanatra leszállt az öregasszony arcára, aztán tovább repült céltalessen köröket.

A doktor végighúzta ujját a gyalulatlan deszkából összetákolts polcon – vastag, szürke porréteg tapadt ujjá begyére, kirajzolva a bőrredők mintázatát.

- Ecchinococcus multilocularis. – A férfi összepattintotta táskája csatját. – Talán ha megműtenék... de itt nem lehet műteni.

Kilépett a szobából, óvatosan betette maga mögött az ajtót. A nappaliban ott volt az egész család – az apa meg a fiú a rugós kanapén ült, tévét nézett, az anya egy beugróban a tűzhely felett görnyedt, vacsorát készített, de fél szemmel ő is a filmet nézte. Valami ősdi krimi futott éppen – a doktor leült egy nádfonatú, bicegő székre, várta, hogy kérdeznek tőle valamit a betegről, a gyógyomódról, de senki sem szólt hozzá. Öt perccel és egy autós üldözéssel később felkelt, szó nélkül, halk léptekkel kísért a szobából.

A házban uralkodó félhomály után valósággal arcon csapta az udvart elárasztó napfény – könnyezett és pislogott, míg kifordult az utcára, onnan pedig a tengerpartra. Aznapra nem volt több betege – lerúgta és nyakába kötötte a cipőjét, hóna alá szorította táskáját, és a bungaló felé vette az irányt – kavicsot és kagylóhéjak csikorogtak a talpa alatt. A főnyire vetülő árnyékát figyelte, teste, az ópiumrágta „ócska szerkezet” lenyomatát. Időnként lehajolt, felvett egy csigaházat, nézegette, forgatta, eldobta.

- A tömeggyártott árutól – gondolta -, csak egy módon lehet megszabadulni: ha olyan cikkel pótoljuk, ami nem pusztán olcsóbb és jobb az addigi termékénél, de olyan igényeket is kielégít, amire a korábbi változat nem képes. Elpusztítani nem lehet a tömegtermelt cikket, mert szükségletek vannak – gondoskodni kell hát róla, hogy elavuljon. Egy taszajtás az evolúció és fejlődés szekerén, aztán... - újabb csigaház szelte át a levegőt és tűnt el egy csobbanással a hullámok között. – Itt a test, ez az olcsó szemét, ami már egy kis morfótól is szétég és használhatatlanná válik. Hogyan lehetne új, hasznosabb és tartósabb termékre cserélni ezt a bomlékony fehérjehalmazt? A sci-fi írók szokásos ötlete, a személyiség átültetése más emberi vagy robottestbe, szoba sem jöhet – szálnalmas antropomorfizmus az egész, még ha kivitelezhető lenne is, csak elodázná a probléma megoldását. Nem – mondta ki hangosan, hogy a körülötte topogó sirályok ijedten felrebentek. – Le kell ásnia a probléma gyökeréig. Fel kell ébreszteni az alvó evolúciót.

Miután hazatért, a borszesz-égőn megmelegítette, aztán befalta sovány vacsoráját – megmosakodott, tiszta nadrágot húzott – lenyelte az ópiumgolyócskát, előkereste a Rimbaud-ját és a noteszét, a nappal szemben ülve verseket olvasott – aztán a Mák elhozta az eufóriát, ő pedig szétfutó gondolataival hadakozva időnként leírt egy-egy kifejezést – merész ötletek és ködös gondolatok villództak az agyában.

A következő napok monoton eseménytelenségben teltek. Délelőtt betegfogadás, délután körút, néha egy gyors vizit a koncessziós társaság valamelyik gyengélkedő képviselőjénél – a kutyatekintetű doktor néma nyugalommal végezte a rutinmunkákat – majd egy nap, egy héttel a tengerparti sétája után, különleges esethez hívták.

A délutáni útvjáról igyekezett hazafelé, jócskán megkésve – a társaság ügyvezetőjének feleségét kezelte migrénnel, soká szabadult csak – ahogy átvágott a telep közepén álló téren, az árnyékba bújt palánkkarakkok előtt, hang szólította meg.

- Elnézést uram. – Sovány kamaszlány támasztotta a kapubejárót, ujjai a lapos mellek közt lógó amulettet babraltatták. Fehér bőre, vörös haja világított a hirtelen leszakadt szürkületben.

- Mit akarsz?

A lány megvonta a vállát, ajka kétértelmű mosolyra húzódott.

- Én semmit. A kocsmá tulaja szeretne magával beszélni. Betege van.

A szenvtelen tekintetű doktor bólintott, és a kamasz nyomában beforult a söntés mellékutcájába – miközben tócsákon, kutyatetemeken és alvó részegeken ugrált át, a férfi ifjú vezetője forrónadrágba bújtatott, lapos tepsifekét, kibökő lapockáit nézte, és érezte, hogy ágyékában hosszú idő után ismét megmoccan valami.

Beléptek a kocsmába, a lány egy üres asztalhoz vezette a doktort – az kíváncsiság nélkül, lassú pillantással mérte fel a számára idegen terepet, az italozó munkásokat, a fásult arcú szajhákat – a férfi sosem járt a söntésbe – absztinenciája persze nem valami magasztos eszméből fakadt – egyszerűen arról volt szó, hogy az alkohol rontotta volna az ópium hatását.

A doktor cukrozott tejet rendelt, némán kortyolgatott, aztán tűrte, hogy a lány egy apró szobába vezesse – bemutatkozott a tulajnak, gyors pillantást vetett a páciensre, egy sápadt pincérre – kiküldte a tulajdonost és a kamaszt, hogy megvizsgálhassa a furcsamód szétszórt, túlvól járó beteget – alig tíz perc múlva kilépett a szobából, visszaült az asztalához, a megkezdett tejéhez. A tulaj kérdő tekintetére megvonta a vállát.

- A napokban küldje be az alkalmazottját rendelésre, el kell végezni még pár tesztet, de sok jóval nem szolgálhatok.

- Súlyos az állapota?

Bólintás.

- Ataxia, beszédzavar, a szemmozgás kontrollálatlan, az egyensúlyérzék megbomlott. Valami prionbetegség lesz, szivacsos agysorvadás vagy... kuru. Végül is mindegy, melyik. Mindkettő gyógyíthatatlan.

A tulaj maga elé meredt, ujjával az abroszon dobolt.

- Mennyi ideje van hátra?

- Mikor figyeltek fel a tünetekre?

- Jó három hónapja. Titkolni próbálta még akkor is... Én hamarabb hívtam volna magát, de ő makacskodott, azt mondta, majd rendbe jön.

- A beteg lassan elveszíti a járás- és beszédképességét – mondta kifejezéstelen hangon a doktor. – Ágyba kényszerül, inkontinenssé válik, nem tud nyelni, nem tud enni. Legtöbbször nem is magába a sorvadásba hálnak bele, hanem a kóros alultápláltságba és fehérjehiányba. Fél éve lehet még. Talán.

Felkelt, zsebre vágta a honoráriumot – kezet rázott a tulajjal, és még egyszer a lelkére kötötte, küldje be további vizsgálatokra a pincért, aztán távozott. Az utcán járt már, háztömbnyire a söntéstől, mikor lépteket hallott a háta mögül – a lapos mellű kamaszlány volt az, lihegett, belekarolt a doktorba, és egyszerű szavakkal, nyíltan felajánlkozott neki. A férfi kutyatekintetében vágy szikrája villant, és ahogy a fejletlen testű, pihegő kis szajhácskát figyelte, hirtelen az az érzése támadt, hogy az archaikus kór-mosolyú lány többet tud róla, a betegségről, az emberekről és a világról, mint amennyit eddigi rövid élete alatt megtanulhatott.

A doktor sokat tapasztalt ember volt – mielőtt a telepre vetődött volna, hogy zavartalanul etethesse fel magát az ópiummal, zűrzavaros bolyongásaiban sok dolgot művelt és még többet ismert, amiért szó nélkül kizárták volna a kamarából. Önkéntes angyalcsinálókkal és buzgó lobotómiabajnokokkal cimborált, belemerült a városi kuruzslók, kicsapott orvostanhallgatók üzelmeibe – illegális boncolásokon vett részt, aneszteziológusokból vedlett dílerekkal üzletelt – és egy forróságba és maláriába fulladó nyugat-afrikai utazásán megismerkedett a fekete mágiával, melynek az óceán túloldalán lábra kapott vudu eltorzult csökevénye volt csupán.

- Ne feledd, fehér doktor, nincsenek csodák – mondogatta mestere, egy Adidas-pólós, teknőckeretes szemüveget viselő törzsi varázsló, aki saját bevallása szerint túl volt százhuszadik esztendején. – A mágia nem teremt új lehetőségeket... csak megmutatja a meglévőkhöz vezető utat.

A doktorban kocsmabeli látogatása óta megfogant és szárba szökkenett egy gondolat – elhatározta hát, hogy a varázslathoz nyúl, véleményt és segítséget kér a sötét erőktől. Tervébe beavatta a vörös kamaszlányt is, a közreműködését kérte, mert a szexmágia hatásosabb, ha ketten hajtják végre a rituálét – a lány mosolygott, nem adta jelét meglepetésnek – kérés nélkül, és olyan természetességgel vette le a pólóját, hogy a férfi ismét eltűnődött: partnerét nem a véletlen sodorta az útjába.

Felerősítették a sáslevél spalettákat, bezárták az ajtót, vérből, nyálból és sárból kevert festékkel kört rajzoltak a padlóra – a lány dermedt bimbókkal, hetykén ágaskodó mellal állt a gyűrű közepén, megvárta, amíg a doktor csandut helyez a füstölőbe, és a kékesen gomolygó felhő elnyeli a szobát, aztán letolta és a sarokba rúgta vadgalambszínű, műselyem forrónadrágját.

A férfi is levetkőzött, ingét-vászonadrágját a padlóra ejtette, belépett a körbe, és átölelte partnernőjét – a kamaszlány hónalján verejték ütött ki, zsenge hagymaszagát beszívva a kutyatekintetű doktor testén bizsergés szaladt végig, farka megmerevedett, szeme előtt színes karikák táncoltak majd pukkantak el.

A sok név és megtestesülés ugyanazokat az erőket jelenti, tudták mindketten – pusztá szeszély volt, hogy úgy döntöttek, Lisa-Mawut idézik meg, a Dahomey Királyság teremtőjét, kinek szent széklestéből keltek életre a többi, kisebb istenek – Humbabát, a belekkel és zsigerekkel táncolót, akinek oroszlánarcából a lepra és a halál bámult a halandókra – Pazuzut, a levegő démonát, aki forró szelek hátán nyargal, és homokba fojtja az élőlényeket és városokat.

A kór-mosolyú kamaszlány négykézláb helyezkedett el a körben, combja közé nyúlt és vazelint kent a vaginájába – a férfi lassan ráereszkedett, a fogán át szívta a levegőt, szemét lehunyta, mozogni kezdett.

A test és lélek közti kapcsolat az orgazmus pillanataiban a leglazább – ilyenkor a test, ez a romlandó, agresszív parazita a szaporodásra koncentrál, a lélek pedig megérezhet egy villanásnyit a szabadság eufóriájából.

A doktor hang nélkül, nyugodt arccal élvezett el – szeme előtt zsongtak a színes-ezüstös karikák, körülötte eltűnt, majd újraformálódott a világ.

Egy vasúti kocsiban találta magát, talpa alatt érezte a kerekek kattogását, kezében borotvát szorongatott – az utasok, jól öltözött férfiak és nők, gyerekek, öregek dermedt csendben figyelték, ahogy a vállához emeli a pengét, végighasítja a karját – vér serkent, a hús szétnyílt, ő pedig kibújt a testéből, akár egy ócska, használt köpenyből.

Az arcok eltorzultak, félelem villant a szemekben, a nők torkából hisztérikus sikoly ejakult – egy gyerek, egy kislány, aki kitűnt a tömegből józan és nyugodt arcával, felemelte a szoknyáját, leguggolt, és a vagon padlójára csinált – az ürülékdarab forrt és sistergett, növekedésnek indult, eltűntek körülötte az emberek és a kocs falai, és már nem is bélsár volt, emberi alakot vett fel – az ataxiás pincér állt a doktor előtt, bizonytalanul ingadozva – a pincér mondani akart valamit, de arca deformálódott, orra és homloka megduzzadt, átalakult, Humbaba iszonytató oroszlánpofájává változott – a test puhán eldőlt, szétrohadt, csak a prionok lyuggatta, szivacsos agy maradt meg épen, minden más elbomlott, földde vált.

A doktor fantomtestével közelebb lebegett az árva agyhoz, lehajolt, anyagtalan ujjait végighúzta a szürkeállomány tekervényei felett – zsongást és melegséget érzett, keze materializálódott valami kemény és ellenálló anyagból, aztán karja, törzse, feje és lába – a férfi végigpillantott magán, új teste lapos és száraz volt, mint egy embernyi hegyszövet, de kitarító, tele erővel és szilárdsággal – a doktor leült a földre, szemben a lenyugvó nappal, évek teltek el pillanatok alatt, körülötte homokkal borított be mindent Pazuzu, a kutyafejű, de ő csak ült mozdulatlan, derékig a megkeményedő kvarcáregbe ágyazva, és tudta, élni fog, míg el nem tömi szemét és száját a finom port szitáló, forró sivatagi szél.

Mikor magukhoz tértek, a földön feküdtek meztelenül, összeölelkezve – a csandu elhamvadt, kint kabócák köszöntöttek az éjjelt – a kór-mosolyú kamaszlány felkelt, a füstölőhöz lépett, mozdulataiban évszázadok tapasztalatával kikaparta a hamuból a kék szemetet – a doktor a szoba közepén guggolt, az inggombjaival babrált, és közben arra gondolt, hogy a lány is tudja – Lisa-Mawu, Humbaba és Pazuzu elfogadták áldozatukat és utat mutattak.

Két nap múlva a Vállalat egészségügyi megbízottjai átkutatták a telepről a városba tartó vonatot – rutinellenőrzés volt, a járványügyisek sebtében vizsgálták végig a tehervagonokra vigyázó öröket, a másodosztályon zötykölődő munkásokat – az egyetlen első osztályú vagonban alig néhányan lézengtek – az ellenőrök már távozni készültek, mikor az utolsó kupéból gyanús zajokat hallottak kiszűrődni – szerencsétlenségükre odamentek, hogy megnézzék mi folyik ott.

A fülkében egyetlen utas volt – keresztben hevert az ülésen, zsíros haja alól vérekes szemek villantak az egészségügyiekre – a férfi mocskos szakállt és öltönyt viselt, zakója és inge kigombolva – nyakán és mellkasán vörös kelések duzzadtak, melyek az utas zihálásának ütemére lüktettek – ürülék szaga szabadult a belépőkre, és még valami, gonosz, miazmás kipárolgás, évszázadok felgyülemlett ártani akarása – vörös ajkak közül kiszivárgó mocslárle és sanda vigyor búze.

A szerelvényt evakuálták, az utasokat karanténba zárták – a vontatot mellékvágányra terelték, kénenl, klórral, hidrogén-cianiddal fertőtlenítették – a telepre vezető egyetlen vasúti töltést aláaknázták, a síneket masszív tankcsapdákkal zárták le.

A nagy sietve összehívott válságstáb kihallgatta a hisztéria okozóját, az izolált, kelésekkel borított utast.

Vallomása rövid volt – egy hermetikusan lezárt, átlátszó műanyag tartályban ülve adta elő, miközben genny szivárgott a tályogaiból – hajléktalanként ténfergett a telepen, a vágóhíd és a kifőzdék maradákn, partra sodródott haltetemeken élt – mikor az első kelések megjelentek a testén, elétoppant egy ismeretlen, vörös hajú lány – pénzt és ruhát adott neki, továbbá egy vonatjegyet a városba – a titokzatos mosolyú kamasz azzal kecsgettette, hogy a „kinti világban”, ha pénze van, meggyógyítják.

Aznap estétől fegyveresek cirkáltak a vasúti töltésen, reflektorok pásztázták a síneket – a Vállalat elrendelte a telep totális izolációját.

A telep élete felbolydult – elszigetelték őket mindentől – a bódék korhadt deszkafalán különös firák jelentek meg – „A test börtön. Lépj le, míg lehet!” – „Gyenge áru, ócska szar parazita.” – „Lökd meg az evolúciót!”

A kocsmá tulaját bilincsben vitték el a koncessziós társaság fogdmegjei – a jovialis férfi rázárta a garázsa ajtaját az ataxiás pincérre és a járó motorú furgonjára – aktív eutanáziával vádolták meg. Néhány óra múlva viszont már ki is eresztették a cellájából – a holttest nyomtalanul eltűnt.

Kelések serkentek a város testén, betegek rohantak orvosért, de a bungaló ajtaját zárva, ablakait bedeszkázva találták. Hippokratész csuklott és sírt, karjával eltakarta szemét.

A ciszternák fölötti teraszon kék füst kígyózott, zene szólt, két félpucér alak támasztotta a korlátot – a kutyatekintetű doktor lustán vakarta a lába közét, teste körül a hideg eufória dicsfénye ragyogott.

- Elküldtem nekik azt a szerencsétlen csövest – cidrizett a napfénybe merülve -, vissza, mint a selejtes árut. Reklamáció – bumm! És már el is vették a fejüket. Pedig pontosan ezt kell tenni az ócska szarjukkal, amit a nyakunkra sóztak. Test – bomlékony fehérjék, defektusok, a lélek sárba rántása, fizikai hibák, amik tönkreteszik a szellemet – és mire az ember megszokná a földi létet és bölcsességet szívna magába, az áru szavatossága lejár. Egy hiba a szívizom szövetében, meszes lerakódás egy agyi érben, vérrög az aortában, és a jobb sorsra érdemes psziché a semmibe katapultál. – Megszorította a lány csupas derekát. – A fejlődésünkben eljutottunk a Nagy Ugrás előtti pontig, és ott megtorpantunk. Akár az axolotl. Ez a szalamandra örök életében lárva marad, lárvaként eszik, alszik, álmodik, ürít és szaporodik, egész életét a víz alatt tölti. Ám ha jódot adagolunk neki, az axolotl ledobja kopolyúit, és kimászik a szárazföldre, az elégséges életből a TELJES létbe. Nekünk is meg kell találnunk a magunk jódját, hogy levethessük ezt az ocsmány húsköpenyt...

Aztán a prionokról beszélt, a ritka és különös fehérjéről, melyeknek rendkívül kedvező energiaszintjük szinte tökéletes stabilitást adott. A prionok ellenállnak magas és alacsony nyomásnak, nem bomlanak el, ha háromszáz Celsius fokra is hevítik őket, élettartamuk pedig többszöröse azoknak a fehérjéknek, amik az emberi szervezetet alkotják.

- Íme, a tökéletes alapanyag – mondta a doktor a kóré-mosolyú lánynak. – Ebből jobb és tartósabb testet építhetnénk, ami jegy lehetne egy évszázadokra szóló utazáshoz. De a szögfejek megakadályozták a Nagy Ugrást, mert ők a jelenlegi vacak, selejt áru haszonélvezői. Ellátnak élelemmel és vízzel, vitaminokkal, kezelik a betegségeket, hasmenést és székrekedést, pirulákat adnak, ha nem áll fel, gépeket aggatnak rád, hogy elodázzák a halált – persze mindezt busás fizetségért.

A fiúsan vékony, vörös hajú kamaszlány egy tégelyt keresett elő a füstölő körül heverő holmik közül, az üveg öblös gyomrában átlátszó folyadék lötyögött – hajnalban szerezték, miután híre szaladt, hogy a kocsmáros végzett az ataxiás pincérrel, aztán feladta magát – a lány kezdeményezett, magával vonszolta a doktort a fél telepen át, a nagy lehetőségről és humbaba adományáról beszéltek mindketten – a kóré-mosolyú szajhácskának, aki egy egész kamaszkort bujálkodott és szenvedett végig a söntésben, kulcsa volt a mosókonyha bejáratához – a fogdmegnek, aki a lustán villogó cégér alatt, az utcán posztolt, sejtelve sem lehetett arról, hogy miközben a járványveszély elől önmagukba zárkozó házakat figyeli, a kutyatekintetű doktor és a sovány céda kilopják a pincér tetemét a mosókonyhán át, egy ondófoltos, szakadt lepedőbe csavartan, mint Jézus testét az angyalok.

A többi könnyen ment – a szenvtelen doktor otthon csontfűrészelt vett elő, leemelte a holttest koponyájának tetejét, és finom kézzel feltárta az agyat – a velőben apró, szabályos gömb alakú lyukak burjánzottak ott, ahol a prionok már nekikezdték, hogy a maguk képére alakítsák a szervezet struktúráját. Az esetek nagy része halállal végződik, gondolta a férfi, hiszen a természet könyörtelen tanítómester – de ha egy-egy elszigetelt eset helyett ezekben, tízezrekben jelennek meg a prionok, óhatatlanul akad valaki, aki túléli a traumát, és bevégzi a Nagy Ugrást...

Nem volt vasárnap, nem volt este, a doktor mégis elővette az ütött-kopott lemezjátszót – a Bartók-zongoraverseny baljós motívumai feszültséget jeleztek, amely ha felgyülemlik, villámként sül ki a bezárt ablakú házak és a néptelen utcák felett.

A ciszternák a lánynak jutottak eszébe – ezekből itatták az állatokat, ide jártak vízért a főzéshez a telep nincstelenjei – ha innen indítják útjára, a prion-oldat bekerül a nagy körforgásba, elemei eljutnak a társaság vezéreikhez is, akik ugyan saját artézi kutat használtak, de az itt itatott állatok húsát ették – elég egy kis gondatlanság, csontvelő vagy agy szennyezi a bifszteknékné válót, és máris kész a fertőzés.

A helikopterek délután tűntek fel, miután a prionok oldata visszavonhatatlanul elkeveredett a két nagy tároló vizében. A doktor és a kóré-mosolyú lány félmeztelenül, hanyatt feküdtek a napmeleg betonon, és szó nélkül, az öröklét magabiztos tudatával figyelték, ahogy a Vállalat felségjelzését viselő gépek fölējük manővereznek, és az alálógatott drótköteleken függő, idomtalan vasbeton elemeket, amelyek percek és újabb elemek múlva kriptá formáját veszik fel, rájuk és a ciszternákra eresztik.

- Semmi baj, kétszáz év alatt a beton is elporlad.

Illusztráció: Czinkóczi Krisztina

„Vallomása rövid volt – egy hermetikusan lezárt, átlátszó műanyag tartályban ülve adta elő, miközben genny szivárgott a tályogaiból – hajléktalanként ténfergett a telepen, a vágóhíd és a kifőzdék maradékán, partra sodródott haltetemen élt – mikor az első kelések megjelentek a testén, elétoppant egy ismeretlen, vörös hajú lány – pénzt és ruhát adott neki, továbbá egy vonatjegyet a városba – a titokzatos mosolyú kamasz azzal kecsegtette, hogy a „kinti világban”, ha pénze van, meggyógyítják.”

Írás kiadó!

– Betekintés a fizetős kiadók világába, és egy szerzői pénzen megjelenő friss antológiába

Czinkóczi Krisztina

Ködfátyolos novemberi alkonyra néző, misztikus hangulatú, frissen felújított, tehetséget felcsillantó, szép szökepekkel díszített, érdekes novella garantált csattanóval kiadó! Az irodalom piaci helyzetére tekintettel a bérlet megoldható kölcsönös kisegítési alapon. A kizárólagos bérleti jogért azonban ellenszolgáltatást kérek. A bérbe vételért tőlem – mint bérbeadótól – anyagi juttatást követelő könyvpiaci hiénák kíméljenek!

Nehéz dolgom van ezzel a cikkel, hogy elfogulatlan maradhassak az írása közben. Valószínűleg nem fog sikerülni, de engedtessek meg a másik félnek is végre...

Évek óta figyelem a jelenséget, hogy akinek valaha elismerés, tiszteletplédány, netalán honorárium járt szellemi termékéért, hogyan vált alkotóból fizető kliensé.

Szaporodnak a magánkiadásra épülő műhelyek, fizetős kiadók, és többségbe kerül az új „író” generáció,

akinek normális, ha ő fizet azért, mert odaadja a művét. Beszélgettem velük, ők ezt másképp látják. Számukra nem érték a saját alkotásuk, a kiadás pedig egy szolgáltatás, amit nekik nyújtanak, nyilván nem ingyen. A fizetős kiadók is hasonlóképpen állnak a dologhoz: ők csak segítik azokat, akik önhibájukon kívül (!) nem ütnek meg azt a szintet, hogy nagyon komoly korrektúra nélkül kiadásra készek legyenek. És a korrektori munkát nyilván díjazni kell.

Vannak, akik büszkén vállalják, más kiadók ingyenes kiadást hirdetnek, rejtett „lektorálási költséggel” vagy kötelező példányszám-vásárlással. Némelyek még pályázatokat is írnak ki az alkotóknak, akik aztán azért versengenek, hogy majd fizethessenek. Persze ott van a méregdrága kiadási költség, amibe hogyan is fektethetnének a kis kiadók pénzt, amikor az valószínűleg még a saját árát sem fogja visszahozni? Meg lehet hát érteni a fizetős kiadókat, hiszen saját maguk fennmaradásáért küzdenek. A kezdő írókat is meg lehet érteni: valóban nagyon nehéz másképp nyomtatásba kerülni. Ezek szerint a nagy könyvkiadókat is, mert ők csak kiszolgálják a keresletet. Mégis azt halljuk, látjuk és érezzük, hogy nem jó ez így. Ki hát a felelős a magyar írók, a kiadás és a könyvkultúra látható hanyatlásáért?

Nemrég elkísértem egy barátomat egy ilyen „kiskiadóhoz”. Elég róla annyi, hogy egy sokoldalú művészember vezeti alkotói tömörüléssel, műhellyel egybekötve. A barátom húszezer forintot fizet majd hat versének (körülbelül három-négy oldal) a megjelenéséért, plusz alá kell írnia, hogy a kizárólagos publikálási jogot négy évre átengedi. Volt szerencsém látni a megjelenő, korrektúrázott verseket. Egyet átnéztem közülük: két elég durva helyesírási hiba maradt benne (ép-épp helyett, és halható-hallható helyett), valamint számos vesszőhiba, szótagszám-megtörés a rossz tagolás végett, és rengeteg alanytévesztés. Mikor a barátom jelezte az általam bejelölt dolgokat, a szerkesztő úr visszavonta korábbi kijelentését, hogy ez lenne a végleges változat, és kijavította. Kíváncsian várom megjelenését a többi vers minőségét.

Beszéltem is pár szót ennek a műhelynek-kiadónak a vezetőjével, akit – miután rájött, hogy én nem azért vagyok ott, hogy bekerüljek – őszinte sajnálatomra és akaratom ellenére kissé talán megsértettem dicséretre méltóan lelkes művészetpártolói érzéseiben. Megmondtam: nem fizetek.

Ezután esett pár megjegyzés a magukat túlértékelő, beképzelt művészekről és a szerénység dicséretéről. Ezt bizonyosan nem nekem szánta, és nem is vettem magamra. Abszolút egyetértettünk a témában...

Mivel ez a műhelyvezető festőkkel is foglalkozik (kiállítás szervez és galériát tart fenn nekik), megkérdeztem tőle, mit szólna egy festője ahhoz, hogy elvinném a képét, kiakasztanám négy évre a magángalériámban, és ő nekem ezért odaadja a festménye árát? Erre a kérdésre nem kaptam választ, azt azonban sikerült kiderítenem, mit gondol a fizetős kiadásról: mindenki ezt teszi, és másképp lehetetlen megoldani, mivel nem kapnak sehonnan támogatást a művészetpártolásra. Vagy ez, vagy semmi – mondta meggyőződéssel. (Én pedig ott ültem élő cáfolatként.)

Mindez a szomorú helyzet adta kényszerpálya tényleg logikusan hangzik. A szárnybontogató írópalánták panasza is jogos: kevés és behatárolt a pályázat, a kiadók zárt világot alkotnak, amihez vagy alkalmazkodnak,

vagy elfelejthetik a publikálást. Még így is évekig kell teperni egy-két ingyenes megjelenésért.

Bevallom, engem már a kifejezés is feldühít: ingyenes megjelenés. Azt sugallja, hogy ez olyasmi, ami nyilván pénzbe kerül, de csak most, csak nekünk, most az egyszerű odaadják grátisz. Mintha a szellemi termék, amit mi adunk cserébe, semmi lenne. Sajnos lassan az is.

A kevésbé tehetségesek vagy szorgalmasak nem panaszkodnak a helyzet miatt, nekik igazából áll a bál. Nem kell örökké tanulniuk valami írói műhelyben, érdemes írókat nyaggatni, bétázókat keresni. Nem kell fejlődni, a helyesírásra, formázásra, központosításra ügyelni. Azért van a korrektor, az majd olvashatóvá, még talán élvezhetővé is teszi a szöveget. Ezért fizetik.

Nekik soha nem kell szembesülniük elutasítással, negatív kritikával, kioktatással. Tehetség, igyekezet, munka nélkül is lehet megjelenő művük. Potom ezerötszáz forint per oldalért – hogy a legolcsóbbakat említsem – máris írók! Ma már ez nem művészet, csak önkifejezés.

De még így sem értem: aki önkifejezésből szalvetechnikázik, annak eszébe sem jut, hogy fizessen azért, hogy elvigyék a kész alkotásait. Igaz, nem is engedi át másoknak: megtanulja, hogyan kell a repesztő-lakkot, ragasztót használni, elsajátítja a technikát, méghozzá élvezettel. Valóban munka és tanulás van benne, még ha könyvből másolta is az ötletet. Tisztában is van saját munkájának értékével és helyével.

Az irodalomban hová lett mindez?

Régebben is volt magánkiadás: ha valaki szerette volna meglepni a családját az összegyűjtött anekdotákkal, régi receptekkel, vagy kedvesét a róla szóló versekkel, ezt a megoldást választotta. Magáncélra, melyért nyilván fizetett is, mint szolgáltatásért. De ők tudták, hogy ettől még nem írók: mert író nem lehetett akárki akár-mivel. Természetesen akkoriban sem volt kolbászból a kerítés, a tehetségek néha elkótyavetyélődtek, a kevésbé tehetségesek pedig mentorokat találtak maguknak, mert jól tudtak hízelegni vagy jó kapcsolataik voltak. – Ez ma sincsen másképp.

Viszont a szebbik oldal lassan odavész: amikor a tehetséget csak és kizárólag a tehetsége végett kiadták. Amikor akár anyagilag is megérte az írás (mármint az alkotónak). Kemény kritika érte sokszor őket, de megkapták az elismerést is. Az irodalmi élet az írók által ellenőrzött világ volt.

A könyv ma luxuscikk, a kiadók monopóliumokat alkotnak és a kiadás „biznisz”, melynek farkastörvényei szerint az író nem a munkapartnerük, hanem egy árucikk, melybe nem fektetünk bele, ha nem muszáj. Kiseb kiadó pedig alig engedheti meg magának, hogy ne kérjen pénzt az alkotóktól: nem bírna saját finanszírozásból nyereséget termelni, fennmaradni. De olyan nagy baj lenne, ha eltűnne? Hiszen az írók helyzete mellett a saját piacát is önmaga rontja le: akiket nyereségesen ki lehet adni, nem fognak fizetni a publikálásért, talán még honoráriumot is várnak – tehát

másokhoz fognak menni. Nekik maradnak azok, akikkel nem lehet nyereséget termelni: a kör bezárult.

Nagy kockázat befektetni egy íróba, hátha olyan jó lesz a könyv vagy antológia, hogy az anyukáján kívül más is megveszi, esetleg híre megy! De hogy is menne, amikor zsúfolt a piac, és ember legyen a talpán, aki kiválogatja a búzát a konkolyból? A figyelemfelhívás eszköze nem a nívós irodalmi lapban megjelenő méltatás az arra érdemesektől, hanem ezen a kulturális káoszon is átütő, méregdrága óriásplakát, metróreklám, akció. Marketing az egész, amelyhez legkevésbé az író ért, és képtelen is önmagát így képviselni. – Talán százjéze sincs hozzá.

Mégis baj lenne, ha eltűnnének ezek a kis kiadók, hiszen még rosszabb lenne a helyzet, ha csak a könyvmultik maradnának nekünk. Küzdenek tehát a „kicsik” a fennmaradásért, ahogy tudnak; pénzért szinte bárkinek az írását kipofozzák (vagy sem) és kiadják. A jobbknál van hely a tehetségeknek is. Csakhogy mindezt cserébe az író alkotásáért, a publikálási jogáért évekre, és még plusz a pénzéért is – a lelke talán megmarad neki.

Az bizonyos, hogy a személet elterjedése, miszerint az elidegeníthetetlen tulajdonunk publikálási jogáért

Brandon Sanderson: Elantris

Tukszár György

2007 őszén elhunyt Robert Jordan, regényfolyama Az Idő Kereke pedig befejezetlen maradt. Sanderson Búcsú címmel írt megemlékezést, amiben elmesélte, mit jelentett számára Jordan.

Ezt a cikket a szerző kiadójától valaki továbbította Harriet McDougálnak, az özvegynek, akit meghatottak a sorok. Sanderson munkásságát elolvasva végül felkérte az író, hogy fejezze be a sorozatot Jordan jegyzetei alapján. Eredetileg egy kötet, A Memory of Light készült volna el, de a felhalmozott forrásanyag és a történeti szálak sokasága miatt végül három kötetre hízott. Idehaza ebből két könyv (címenként két kötet) jelent meg, és a befejező rész ősre várható.

És hogy miért kezdem az Elantris bemutatását egy, attól teljesen független regényfolyammal? Jordan stílusát, megoldásait, erős karaktereit már megszoktam, és kíváncsi voltam, mit tud az a szerző, aki végül befejezi ezt a számomra kedves sorozatot. Előre elárulom: jó választás volt Harriet részéről.

nemhogy nem fizetnek, de még pénzt kérnek – abszurd és egészségtelen az írók, a könyvpiac, és az olvasók számára is.

De mi van, ha tényleg erre van igény? Ennyire megváltozott volna az olvasói tábor, hogy csak a nyári limonádék, nagy nevekkel fémjelzett tuti befutók, és a külföldi bestsellerek lektúrái fogynak? Nemrég még magyar néven sem voltak hajlandók kiadni a szerzőket, annyira lesilányult az itthoni kínálat: csak külföldi álnéven vették meg őket. De ez még most sem múlt el teljesen.

Pedig emlékszünk a nagy íróinkra, néhányan még köztünk vannak, és továbbra is alkotnak. De mi lesz az utánpótlással?

A tehetséges írók dolga lenne talán újra kézbe venni a témát. A nagyoknak lenyúltni a kezdőkért, nem pedig féltetni tőlük a helyüket. Igazi irodalmi életet kellene létrehozni újra. Ha kell, önerőből krémet alkotni, meghatározni és válogatni, képviselni a kiválasztott értékeket. Érjen megint többet egy irodalmár ajánlása, mint a könyvmulti plakátja! Mondjuk meg mi, az olvasókkal karöltve, hogy milyen legyen az itthoni irodalom!

A kérdés már csak annyi: van még rá igény?

A Szerzőről

Amerikában született 1975-ben, 2005-ben diplomázott alkotó írásból, első regénye az Elantris szintén ebben az évben jelent meg a Tor Books gondozásában. Nevéhez fűződik az Alcatraz című ifjúsági sorozat, valamint a Ködszerzet kötetek. 2007-ben a kiadó közleményében jelentette be, hogy ő fogja befejezni Jordan munkásságát. A Memory of Light 2013 januárjában jelent meg. Idén elnyerte a Hugo-díjat kisregény kategóriában a The Ember's Soul című történetével, ami világilag az Elantrishoz kötődik.

A Könyvről

2007-ben jelent meg Magyarországon a Delta Vision Kiadó gondozásában. A maga 536 oldalával és majdnem

egy kilós tömegével nem ígérkezik könnyű útikönyvnek. A borítón Stephan Martiniere alkotása látható, ugyanúgy, mint az eredeti angol kiadáson. A kép színvilága hűen tükrözi mindazt az érzést, ami végigkíséri az olvasót a könyv során:

a beteges, sápadt város mocska.

Fülszöveg

Vége egy olyan fülszöveg, ami megfogott, és nem árult el semmit a történetből, nem mesélte el, mit fogok olvasni a könyv feléig. Inkább egy rövid prologusnak lehetne felfogni, ami felvázolja a történet kezdete előtti helyzetet. Ezt elolvasva, különösen az utolsó mondat miatt tudtam, hogy szeretném egyszer ezt a könyvet majd a polcomon tudni. A terjedelme és a kemény fedeles kiadás által feltornázott ára miatt azonban szerintem érdemes az embernek kívánnia egy megfelelő akciót a beszerzéséhez.

A történet

A címszereplő város, mint azt a fülszövegből megtudtuk, hajdanán az istenkké vált emberek városa volt, azonban valamilyen átok – a reod – folytán elvesztették hatalmukat, és zombikká változtak. Gondolkodtam rajta, hogy valami eufémizmussal éljek, de ezen nincs mit szépíteni. Az elantrisiak zombikká váltak: nem dobog a szívük, nem képesek meghalni, viszont éreznek fájdalmat, illetve megmaradt a szellemi képességük. A fájdalom ezáltal kulcsszerepet játszik a történetben. Valahogy úgy lehetne elképzelni, mintha éber sztázisban élnének. Bennragadtak abban a pillanatban, amikor a saod – a folyamat, amittől emberből elantrisivé változnak, elérte őket, és kiszakadtak az időből. Viszont a világ tovább halad mellettük, és az őket ért ingerek így olyanok számukra, mintha folyamatosan, egyszerre és mindig érnék őket. Ha kellő mennyiségű sebet és vele együtt fájdalmat szerez egy elantrisi, akkor abba beleőrül. Csonkolt, súlyos sebekkel borított vagy éppen sértetlennek látszó emberek hevernek a csatornában és folyton a megőrülésük pillanatát élik át, és az akkori gondolataikat mantrázzák.

Ez a reménytelen hangulat végig elkíséri az olvasót a könyvön, még akkor is, amikor nem Elantrisban járunk. Maga a város rohad, mocsokba burkolózott minden építmény, amihez a borító színvilága remekül passzol. Kaéban, Arléon fővárosában az emberek éheznek, a hatalmi hierarchiát a vagyon határozza meg, nem pedig a rátermettség, ezáltal az egésznek van egy vastag, depresszív alaphangja.

A történetet három karakter szemszögéből figyelhetjük végig, ami a könyvben rendszert is követ: mindegyik szereplőnek meghatározott sorrendben jönnek a fejezetei, amiket hármásával átölel egy-egy nagyfejezet. Az aónok, amik minden fejezetnek a címét adják, így nagyfejezetenként váltakoznak, illetve a történet előrehaladtával egyre bonyolultabb ábrákká válnak. A ta-

golás miatt néha elkapott a kísértés, hogy amikor egy szereplő sorsa jobban érdekelt, mint a másiké, akkor előrelapozzak.

Raóden

Ő a koronaherceg, aki az észet képviseli az udvarban, céljai világosak, az emberek jóléte érdekli, erős ellenfele apjának. Rögtön az első fejezetben eléri a reod, és elantrisivá válik, a kaéi emberek szemében halottá. A városban barátságot köt Galladonnal, és ketten közösen próbálnak túlélni.

A könyvnek itt lehetne megfogni az egyik mondanivalóját, ami nem más, mint a "küzdj akkor is, ha reménytelen a helyzeted". Rengeteg olyan esemény adódik, amikor Raódennek és társainak a már elért eredményeit legyalulja egy külső erő, de ők mégis tovább próbálkoznak, nem törődve a fájdalommal.

Saréné

Raóden újdonsült felesége, azonban házastársak csak levelezéseket folytathattak, illetve a szeónjaikon keresztül beszéltek. Hogy a ezek fénylő gömbszerű élőlények vagy lelkek? A könyvből nem derül ki.

Saréné képviseli a modern nőt, minden feminizmusával karöltve. Adva van egy olyan világ, ahol a hatalom csak férfiak kezében van, és ő, aki úri vénlánként nem hagyatkozhat másra, csak az eszére. De nem törődik bele az elnyomásba, például elhatározza, hogy vívni tanítja a nemes urak feleségeit. Erős női karakter, és ez megint egy jó pont Az Idő Kerekével párhuzamba vonva, ugyanis ott is elég karakteresek, de néha már talán túlföntül is.

Hrathen

Az ő karakterek hozza be a történetbe a konfliktust. A távoli Fjorden vallási főméltósága, egy gjorn. Ő ad egy érdekes színezetet is, hiszen mint minden fantasy történetnek, megvan a lehetősége, hogy a vallás mögött valós erőket feltételezzon. Például David Eddings: Elenium trilógiája, ami teológiai problémákat boncolgat. Itt a vallásháború és annak jogossága vetődik fel, ugyanazon hitnek két irányzata között. Viszont ebben a témában szerintem jóval több potenciál volt, mint az végül kifejtésre került a könyvben.

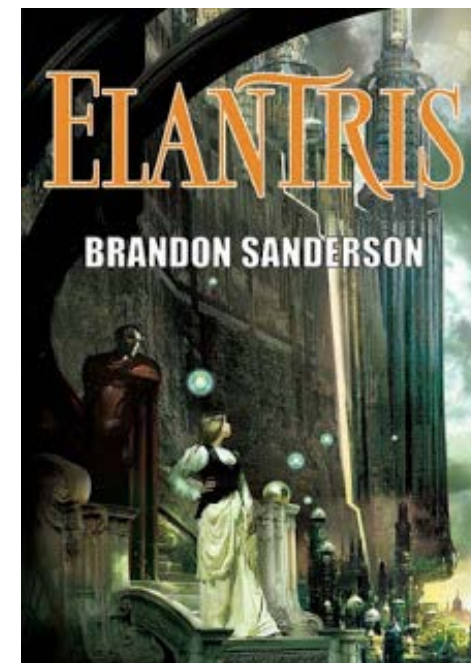
Mágia

Rúnamágia-tudománnyal karöltve, ami szerintem egészen jó elgondolás. Sok történetben ez csak úgy jelenik meg, hogy a mágiával foglalkozó emberek sokat tanulnak, amíg erre a szintre érnek – tehát a tudománynak a magányos, elzárkózott formája. Itt viszont egy korrekt matematikai rendszer jelenik meg az aónok rajzolásában. A mágiarendszerek egyedi megvalósításai Sandarson névjegyévé váltak, elég akár a Ködszerzet allomanciájára gondolni.

Összegzés:

Kellemes olvasmány, azonban vannak hiányosságai, nyomdahibák, amik megakasztják az olvasót, rossz szóhasználat a szövegben. Maga a történet képes hosszú órákra a foteléba szögezni az olvasót, azonban valami apróság hiányzott belőle, hogy az ember bármikor, nyugodt szívvel újra levegye a polcra. Viszont mivel ez volt a szerző első könyve, én egyelőre megszavazom neki a bizalmat. Hasonló stílusú, mint maga Az Idő Kereke sorozat, így nem félek attól, hogy rossz irányba vitte el végül a sorozatot.

„Elantris gyönyörű... volt. Az istenek városának, a hatalom, a ragyogás, a mágia lakhelyének nevezték. Aki ott járt, állítja, építőkövei is valamiféle belső fénnel izzottak, s a város csodálatos és kiismerhetetlen varázslatok otthona volt. Éjjel ezüstös lángoszlopként, már messziről láthatóan világított.”

Kávémese: Élők temetője

Rozványi Dávid

Ismerik azt az érzés, amikor minden egyszerre megy tönkre? Először a GPS-em sötétült el, aztán a kocsí döglött be és utoljára, de nem utolsósorban téroró sem volt a telefonomhoz. Egyedül álltam az Alföld közepén a nagy magyar éjszakában. Felhős volt az ég, még a csillagok sem látszottak. Mivel emlékeim szerint az utolsó falut már jó ideje elhagytam, letoltam a padkára az autót és előre indultam, hátha a következő település közelebb van. A fák lombjai fenyegetően borultak fölém. Vagy negyed órája caplathattam, mikor végre pislákoló fényt pillantottam meg a távolban.

Fény egyelő élet, kezdtem örvendezni, de hamarosan rá kellett jönnöm, hogy elsietett következtetés volt: egy temető kapujában álltam.

Egy pillanatra egy holdsugár ártört a fellegek között, így ki tudtam venni a kovácsoltvas feliratot: „Meghaltunk”.

Magamban keserűen felnevettem; semmi, a helyzethez nem illő hurraóptimizmus. Csak a meztelen, póre tény: akik itt fekszünk, mind halottak vagyunk. Kivéve azokat, akiket az elmúlt napokban elevenen földeltek el, de az egyéni pech, nem rendszerszintű működés.

Töprengéseimből egy öreg férfihang riasztott fel:

– Jó estét! Körbevezethetem?

– Köszönöm, de nem. – válaszoltam körül sem nézve. – Sietek. Lerobbant a kocsim és segítségre van szükségem.

– Látja, ez a baj, magukkal élőkkel. Mindig sietnek, mindig keresnek valamit. Pedig, ha nem rohagnának annyit, hamarabb megtalálnák, amit keresnek. Az igazi halottak bezzeg mások! Ők nyugton várják az idők végezetét.

– Miért, vannak nem igazai halottak is? – lepódtam meg.

– Persze, az élőhalottak.

Eszembe jutottak a „C” kategóriás amerikai zombifilmek, amik most mégis hihetőnek tündek, ezért egy lapos vickel akartam elütni a megállapítás élet:

– De azoknak nincs temetőjük.

Na jó, így utólag elismerem, tényleg nem volt nagy poén. Az öregekre néztem, mire ő megveregette vállam, és rám mosolygott:

– Dehogynem! Éppen ott áll. Higgye el, tanulságos lenne, ha megtekintené. Hogy ne áruljon el a remegésem, csak bólintottam.

Megálltunk az első sír előtt és a sírásó – vagy bárki is volt –, mécsest gyújtott. A gyufa lángjánál egy különös alakú anyajegyet fedeztem fel a kezén.

A síron egy kisfiú fotójára lettem figyelmes. Valamiért zavart, hogy a derengő fény miatt nem látom a részleteket. A férfi elérte a pillantásomat és mesélni kezdett:

– Egy kis faluban nevelkedett, abban a valamiben, amit a város széplelkek tisztos szegénységnek neveznek. De a szülei a szegénységnek nem a tisztességét látták, hanem a nyomorúságát. Számot vetettek mindennel, hogy a fiuknak más, boldogabb életet akarnak adni, ezért pénzzé tették mindenüket és kivándoroltak.

– És boldogabb lett az életük?

– Gazdagabb – bólintott szomorúan az öreg. – Eleinte sokat sírt a kisfiú, hiányzott neki a régi élete, a falu, a barátai... Aztán szép lassan mindent elfelejtett és meghalt a lelke. Vagy nézze ezt! – mutatott egy másik sírra. Egy fiatal nő arca nézett rám.

– Neki mi a története? – érdeklődtem.

– Ő volt a középső gyerek. Se a kis kedvenc, se a nagy és erős nem volt, csak a szürke középszer. Ezért összeszorította a fogát, hogy sikeres lesz, az első közé kerül. Mindent ennek rendelt alá, szeretőit elhagyta, magzatait elhajtotta. Nem hitt semmiben, nem vágyott semmire, csak arra, hogy apja egyszer büszke legyen rá. Nem. Az apja sohasem vette észre. Megkeseredett, magányos öregasszony lett belőle. Most a sírja itt van az apjáié mellett, de a temetőn kívül soha nem keresik egymást.

– Az apja is itt fekszik?

– A lelke igen. Az is meghalt, hiszen nem tudta szeretni a lányát. A szeretetlenség gyilkos mérge, megöli azt is, aki nem adja, azt is, akitől megtagadják.

Vagy itt van ez a sír, a költőé. Neki az lett volna a feladata, hogy megírja a legszebb verset, ami minden ember lelkében felzendítette volna a harmóniát.

– Vele mi történt?

– Amíg írt, csak az íróasztalnak írt. Ez nem is lett volna baj, hiszen egy szó annál értékebb, minél hosszabb ideig érlelik a csendben. A felnőttkor küszöbén kézbe vett egy antológiát, és rájött arra, hogy olyat sohase tudna írni, ezért abbahagyta a verselést.

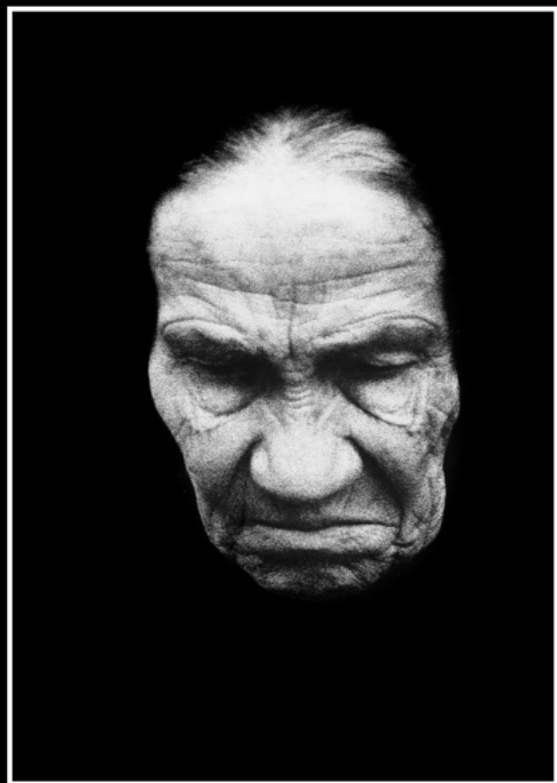
– És tudott volna?

– Mást, ami a sajátja, ami a lelke szépségét tükrözi, igen. De nem írt. Így csak néhány embernek tudta átadni azt a csodát, amit Isten az egész emberiségnek szánt.

A következő sír egy asszonyé volt. Rövid neve volt, de a sötétben neme tudtam kivenni sem a kopottas feliratot, sem az arcot.

– Ő ki volt?

– Nyugodt, békés élete volt. Férj, három lány, de mégis, valami üresség mardosta. Aztán egy szép nap rátört a szerelem, amit sohasem élt még át, aminek még a létezését is tagadta. Egy új világot ismert meg. Egyszerre őrlődött és teljesedett ki az élete. Végül feladta a küzdelem és visszatért a férjéhez, de a lelkét fekete, gonosz gyűlölet töltötte be. Sohasem tudott olyan csilingelően nevetni, mint annak előtte.

Lennert Géza: Memento mori

– Mit kellett volna tennie? Hiszen helyesen döntött, mégis élőhalottá vált.

– Az utat mindenkinek magának kell megtalálnia. Mondhatni, helyesen döntött, mégis... A legnehezebb, hogy ne csak a tetteink, hanem az érzéseink is tiszták maradjanak. Az álomban, amit Isten rólunk álmodott, nem szerepel se bűn, se gyűlölet.

Sokáig nézegettük a sírokat, míg a temető szélén egy üreshez nem értünk. Az öreg kérdően rám pillantott, mire bólintottam:

– Ez az enyém.

– Igen. Mi senkit sem temetünk el akarata ellenére. Csak ha az illető is úgy akarja.

– Szép sír – kerültem meg a választ.

– Legalább ez legyen szép, ha már az élet nem volt az előtte.

– Mit kell tennem, hogy ne kerüljek ide?

– Látja, ez is a baj magukkal. Azt hiszik, az élet egy egyszerű kérdés-felelet játék. Pedig nincsenek se kész kérdések, sem válaszok. Mind a kettőt saját maguknak kell megtalálniuk.

– Gyengének érzem magam, fáradtnak – próbáltam meg kitérni a választás elől.

– Akkor, ha gondolja, feküdjön is bele.

– És legyen igazi halott?

– Igen. Kétségek és küszködés nélkül.

Belenéztem a sírba. Vonzott a feketesége, mint szakadék szélén a mélység, de megráztam a fejem.

– Nem. Én élni akarok.

– Akkor menjen és kezdjen végre élni! Ne csak létezni.

– És akkor visszatemeti a sírt?

– Nem, ez így marad egészen a testi haláláig. Minden nap tegye fel magának a kérdést, ide akar-e kerülni, vagy valami többre vágyik? Valami igazira? Vagy elég a látszat is?

Nem tudom, hogyan keveredtem vissza a kocsihoz. Beültem, és gépies mozdulattal ráadtam a gyújtást. Nem csodálkoztam, hogy azonnal beindult. A GPS is életre kelt, fénye betöltötte a kocsi belsejét. Ahogy megfogtam a kormányt, megláttam a kézfejemet, rajta az unásig ismert anyajeggyel. És akkor villant be, hogy az öregember kezén is olyan volt.

Az élő(holt) magyar nyelv

Jimmy Cartwright

Mostanában számos helyen belefutok abba a problémába, hogy irodalomhoz értő emberek különböző nyelvi szabályokról vitáznak. Amit ugyanis egyikük óriási problémának vél, ugyanarról egy másik azt gondolja, belefér az írói szabadságba. A nyelv folyamatos változását követendő, nemrégiben a magyar helyesírás szabályai is megváltoztak, sok szempontból egyszerűsödtek. Azonban mindettől függetlenül tény marad: vannak bizonyos szabályok, amelyek legalábbis iránymutatóak arra nézve, hogyan írjunk le egy szöveget.

Én mindig jó helyesírónak számítottam, és magam is írok, ha időm, ötletem, szellemi, fizikai energiám engedik. Én azt a nézetet vallom, hogy ha valaki csinál valamit (mindegy, hogy kőműves, festő, bádogos, programozó, csillagász, bankár, vagy utcaseprő), az csinálja jól. Minden szakmának megvan a maga

„szerszámkészlete”, amelyet készség szinten bírni kell. Egy számítógépes grafikusnak például nem elég, ha jól rajzol, jó a térlátása, érzi a fény-árnyék egyensúlyát; tudnia kell azt is, hogy az alkalmazott számítógépes program milyen eszközöket kínál számára, melyikkel mit lehet csinálni, hogyan lehet azokat alkalmazni. To-

vább minden szakmának megvan a csínja-bínja, jó néhány apró kis trükkje, amelyeket érdemes elsajátítani, sőt, ezektől válik valaki hatékonnyá.

Ilyen szempontból az írás sem más. Itt is van egy eszközkészlet (a nyelv maga, és a hozzá tartozó nyelvi szabályok), amelyet jól kell tudni alkalmazni ahhoz, hogy érthető, élvezetes, az olvasó figyelmét végig fenntartó szöveget alkosson meg annak elkövetője. Ez a tanulható része az írásnak. Amikor ez már jól megy, akkor el lehet kezdeni játszani a nyelvvel, és a szabályokkal, hogy ne csak ugyanolyan sablonszöveg szülessen, hanem legyen benne egy kis érdekesség. Ám nem mindenki lehet nyelvzseni, aki tollat, vagy manapság inkább billentyűzetet ragad.

Vegyük például az újságírást. Jómagam cirka tizenöt éve foglalkozom hivatásszerűen különböző újságok, kiadványok készítésével, és ezalatt az idő alatt egy dolgot tanultam meg: abból kell kiindulni, hogy az emberek hülyék. Nem olyan értelemben persze, hogy abban a bizonyos létesítményben lenne a helyük, inkább abban az értelemben, hogy sötétek, mint a fekete föld egy korlátolt, kivilágítatlan éjjeli alagútban, a felszín alatt pár kilométerrel. Nálam ez a kiindulási alap, ezért is nem szoktam igazán nagyot csalódní. Nincs semmi elvárás, így ahhoz képest könnyű jól teljesíteni. Bár vannak emberek, akik még ezt is képesek jócskán alulmúlni.

Néhány konkrét példát is megemlítek, amelyek az évek alatt összegyűltek, és amelyek nagy részét javítottuk még a megjelenés előtt, mivel nekünk lett volna égő, ha úgy írjuk le, ahogy hozzánk került. Hiszen mégiscsak egy országos lefedettségű reklámkiadványról van szó, amelynek komoly elismertsége, olvasottsága van. (Konkrétan a lakóhelyemen és a környező városokban jelenleg 30.500 példány, ami háztartásonként 2-4 fővel számolva cirka 100.000 olvasó. Ez azért már ró némi felelősséget az emberre.)

Számos esetben előfordult magánszemélyeknél és kereskedőknél is, hogy az adott termék nevét, elnevezését teljesen hibásan írták le. Így lett náluk pl. a Peugeot-ból Pözső, a Renault-ból Rönő, a Suzuki-ból Szuzuki, a Yamaha-ból Jamaha, a dohányzóasztalból dohányzó asztal, a mosogatótálcából mosogató tálca, a sárgatyúk-vásár-ból (vagy még egyszerűbben sárga tyúkok vására-ból) sárga tyúkvásár. Gondolom, a hozzáértők érzik, értik a különbségeket. A szegény, egyszerű vidéki embert még meg is értem, sőt, valahol sajnálom is, amikor nem tudja helyesen leírni, mit szeretne eladni (netalán vásárolni). No de az autókereskedő, aki már 30 éve a szakmában van, és nem tudja lemásolni az autó hátuljáról azt a szerencsétlen márkanévet...

Tipikus hiba még, amikor főneveket tulajdonnevesítenek. A „Tisztelt Uram” még éppen elmegy, mint megszólítás, de sokszor már az adott személy titulását, vagy a hivatal különböző osztályait is nagy kezdőbetűvel írják. Rossz példának okaiul: Kiss Ernő Főosztályvezető Helyettes, Nagy Mihály Önkormányzati Képviselő,

Sárpesev Aurél Igazgató, Verespataki József Polgármester Úr; vagy még Simagöröngyösi Önkormányzati Hivatal Zombiügyekkel Foglalkozó Osztálya, Simagöröngyösi Körzeti Megbízotti Iroda. Már ránézésre is rondák nem? Vannak persze olyan, köznevesült kifejezések, amelyeket már lehet nagy kezdőbetűvel írni, hiszen az adott helyen, régióban, országban mindenki úgy ismeri, és esetleg a hivatalos elnevezését nem is tudja.

A fenti bekezdésemet a cikk megírása és leadása óta nyilvánosságra került új helyesírási szabályzat gyakorlatilag semmissé tette, mivel most már nemcsak nem hibás így írni a fenti kifejezéseket, hanem szinte ez az elvárás. Sok ember nem tudja / tudta leírni a különböző hivatalok osztályainak, alosztályainak elnevezését, így az íróasztal mögött ülő okosok úgy döntöttek, akkor innentől lehet így is. (Az új szabályok lényegesebb módosításairól például itt lehet olvasni: http://eduline.hu/kozoktatasi/2013/3/11/helyesiras_valtozasok_uj_helyesirasi_szotar_SJP00N)

Mi is ezzel, meg úgy általában az új szabályzattal a baj tulajdonképpen? Nekem több ponton is úgy tűnik, hogy itt megint a gombhoz varrják a kabátot. Vagyis ahelyett, hogy az embereket az iskolákban megtanítanák helyesen (logikusan) írni, inkább a rossz, illetve rosszul elterjedt „helyesíráshoz” igazítják a szabályokat.

A másik furcsa módosítás, hogy az idegen szavak mellékjeleit (pl. az umlautos betűket) kötelező lesz eredeti formában kiírni. Ám ezen logika alapján a teljesen más betűkészlettel írott idegen nyelvek szavait is a megfelelő, eredeti alakban kellene itt nálunk leírni, vagyis az indiai, kínai, japán, héber, arab, és a többi szintén jelekkel kellene leírni például, a Jeruzsálem, Damascus, Kuwait, Kathmandu, Hong Kong, Tokyo, szavakat, mert innentől kezdve úgy helyes. Így lesz végül a helyesírásból „hülyesírás”. Agyrém.

Persze mi sem vagyunk hibátlanok, néha akaratlanul is becsúszik egy-egy elírás. Így történhetett például, hogy szerény személyem egy alkalommal az egyik szoláriumos hirdetésben elírta a csöcsérét. A megjelenés után főnököm megkérdezte, arcán kaján félmosollyal, hogy ugyan hol járt az én eszem a múlt héten? Fogalmam sem volt, mire gondol. Elém tette a hirdetést, és kérte, olvassam el, mi van oda írva az első sorba, jó nagy betűkkel. „Csöcsere” – mondtam. Erre azt válaszolta, hogy először ő is annak olvasta, nézzem meg jobban. Újra, tüzetesebben, betűről betűre megnéztem, és a következőt olvastam „csöcsre”. Nem kicsit égett a pofám. Aztán volt olyan is, hogy ő hibázott, és „akció” helyett „akicót” sikerült írnia, bár igaz, ebben legalább az összes betű szerepelt.

Nyolcadik éve szerkesztem / tördelem a helyi városi hetilapot, és ezen idő alatt itt is számos nyelvi meglepetés ért. Különösen azok az esetek döbbenettek meg,

amikor nekem kellett egy-egy tanult újságírónak elmondani, hogyan írunk egy adott kifejezést, miként változik meg annak értelme, ha egybe, vagy ha külön írjuk. Ez azért különösen fájó pont, mert én az általános és középiskolás tanulmányaimon (a kötelező magyar nyelv és irodalom érettségén) túl nem részesültem további nyelvi, irodalmi, írói képzésben. Ők viszont kifejezett újságírói szakon végeztek, vagy tanult magyar nyelv és irodalom pedagógusok. A mai napig olyan égbe kiáltó tördelési és nyelvtani hibákat találok a kéziratokban, amik elsőre kiszúrják a szemem, pedig mire hozzám kerül, addig legalább hárman olvassák és nézik át. Azon már-már meg sem lepődöm, hogy egy szóköz helyett kettő, három vagy több is szerepel két szó között, meg azon sem, hogy a mondatvégi írásjelek után nem tesznek szóközt, vagy hogy a bekezdések első sorát tabulátorral tolják beljebb, a bekezdés végén pedig lágy sortörést alkalmaznak (amit egyetlen normális kiadványszerkesztő program sem szeret igazán). Egy elnyomott morgás után szó nélkül kicserélem a behúzott felsorolásként formázott párbeszédeket, sima gondolatjelekre; az interjúkban alkalmazott sima kötőjeleket a kérdések és válaszok elején szintén gondolatjelre. Szó, mi szó, lenne még mit tanulni. Pontosabban odafigyelhetnének jobban.

Ám nem csak a sajtóban, hanem az irodalomban is számos olyan könyv látott napvilágot, amin futhattak még volna jó néhány kört a szerkesztők, nyelvi lektorok, írók. Igaz volt ez régen is (*épp most olvasom James Herbert: Préda című regényét 1994-ből (Új Vénusz kiadó), és ha 4-5 hiba nincs benne egy oldalon, akkor egy sem*), és bizony igaz ez most is, különösen annak tükrében, hogy egyre-másra jelennek meg a különböző szerzői kiadások, mindenféle kontroll nélkül. Egy iPad bemutató kapcsán szóba került ez a téma már a 2010-es HungaroCon-on is. A helyzet már akkor sem volt fényes, és azóta csak romlott. Az ilyen kiadások esetében sokszor sajnós nem csak nyelvtani, stilisztikai hibákkal van teli a szöveg, hanem túlfogalmazott, jelzőhalmozástól dagályos, végláthatatlan mondatokkal, elvarratlan történetshálakkal, logikai bakugrással, és minden egyéb elképzelhető irodalmi hibával. Persze kérdés, hogy ezeket a tágabb családi, baráti körön kívül ki olvassa.

Nyelvi szempontból a mostanában elharapózott helytelen kifejezések közül azonban az alábbival a világból is ki lehet kergetni, főleg, ha azt nyomtatásban látom viszont. Ez a kifejezés (pontosabban kifejezéspár) az „evvel” és az „avval”. Értő ember számára rögtön felmerül a kérdés, hogy egyáltalán mi ez, mit is ragoztak? Hiszen van-e olyan szó a magyar nyelvben, hogy „ev”, vagy hogy „av”. Tudomásom szerint nincsen. Olyan viszont van, hogy „ez” és „az”, így a helyes az lenne, ha ezt írják: „ezzel”, „azzal”. Tudom én, hogy az élő beszéd-ből került ez át írott formába, de könyörgöm, attól még nem lesz helyes! Ha valaki selypít, racsol, vagy pösze,

még nem úgy írja le az adott szót, ahogyan azt ő képes kimondani. Hasonló ehhez még az „acc”, „aggyá(l)” „teccik”, „koetsoeg” és hasonló finomságok (amelyek az internet különböző bugyraiban is felmerülnek), valamint az édíbédinek szánt, valójában meglehetősen bárgyú „tünci”, „szemcsi”, „napcsi”, „üccsi”, „naci” és társaik (és különösen bosszantó ilyeneket visszalátni ruhaboltok, divatüzletek hirdetéseiben). Persze, ha ezeknek oka van egy írásban, akkor nincs vele baj (pl. tájszólás érzékeltetése, részegség, bódult állapot kifejeződése, vagy egyszerűen csak a negatív intelligencia megtestesülése). Így pl. tipikus telefonos párbeszéd lehetne egy (tragi)komédiában, szatírában az alábbi. (Az érzékenyebb lelkületűektől előre is elnézést kérek, vagy ugorgyanak :) az ezt követő bekezdésre.)

– Halcsi! Miccsi?
– Üccsi.
– Holcsi?
– Szarcsi.
– Újcsi telcsi?
– Ó! Szupcsi!
– Netcsi?
– Röpcsi!
– Utána jöszcsi?
– Vilcsi!
– Szemcsi?
– Napcsi.
– Ruci?
– Pici.
– Huh! Sakkó dugunk végre?
– Koetsoeg!

Ami még ehhez a részhez tartozik, és sajnós sokan használják helytelenül, az az alábbi két kifejezés: egyenlőre, deviszont. Az elsővel az a baj, hogy számtalan esetben összekeverik az egyelőre kifejezéssel. Hiszen az egyenlőre azt jelenti, hogy valamit egyenlő darabokra vág, oszt valaki, míg az egyelőre azt, hogy jelen pillanatban még valami nincs meg, nem ért véget egy folyamat, egy megbeszélés. Helyesen alkalmazva: „Egyenlő szárú háromszög”, „Egyenlő részekre osztottam szét a csokoládét.”, „Mindenkinek egyenlő esélye van.”, „Egyelőre nem tervezem új telefon vásárlását.” „Egyelőre arra jutottunk, hogy holnap még egyeztetünk.”, „A rendőrség szóvivője egyelőre nem tudott nyilatkozni az ügyben.” A második, „deviszont” kifejezés pedig azért rossz, mert egyszerűen nincs ilyen a magyar nyelvben. Ez olyan, mint a „-50% engedmény” (betűvel kiírva: mínusz ötven százalék kedvezmény), ami valójában azt fejezi ki, hogy másfélszeres áron kapsz meg valamit. (Ez helyesen úgy van, hogy 1. 50% engedmény, 2. -50% valamire.) A „deviszont” saját magát üti ki, tehát vagy „de”, vagy „viszont”, esetleg az „azonban”, „máskülönben”, „ellenben”, „mindazonáltal” kifejezésekkel helyettesíthető.

Ám az igazi nyelvtani csemegék az interneten lelhetőek fel, különösen fórumokban, közösségi oldalakon,

hozzászólások során. Ezeken keresztül jól látható a nyelvi degenerálódás. Hiszen amikor különböző rövidítések (wtf, omg, rtfm, irl, 10x, stb. – és ezek még az egyszerűbbek) kell kislabizálni, valójában mit is akart közölni az illető, és sehogy sem sikerül, no az kelőn frusztráló élmény. Nem is beszélve arról, amikor az ilyen kifejezésekkel teli, mondatnak látszó betűhalmazokat megtűzdelik különböző érzelmeiket kifejező jelekkel, jelsorozatokkal. Persze a híroldalak, hírportálok, ilyen-olyan blogok sem kivételek. Értem én, hogy írni jó, de az étteremben sem nyaljuk tisztára a tányért a paradicsomleves után (megtörtént!), mert hülyének néznek. Dettó, ha írsz, és az különböző okokból kifolyólag értelmezhetetlen. (Na ilyenkor jön a WTF, meg az OMG!)

Közelítsünk kicsit a címhez. Volt egy cikkem nemrég a debreceni székhelyű IKSZ (Irodalmi, Kulturális Szószószet) 6. számában (lásd itt: <http://folyo-irat.hu/iksz/>), amelyben arra a kérdéssorra reflektáltam a Lidércfény szerkesztősége nevében, amiben a készítő a kanonizációról kérdezték a véleményünket. Azt hiszem, az egész lényege talán az alábbi idézetből jól kiviláglik:

„Ilyetén tapasztalatok alapján – figyelembe véve a világirodalom fejlődését is –, azt kell mondjuk, egységesen elfogadott irodalom nem létezik, és nem is volt soha. Nincs az irodalomnak egy tökéletes ideája, amihez mindent hozzá lehetne igazítani. Az irodalom egy élő, folyamatosan változó, fejlődő, manapság ezer ágon burjánzó kulturális ág, s még akkor sem húzhatunk rá általános érvényű szabályokat, ha csak az egyes korszakokat vesszük figyelembe, s azokon belül próbálunk meg valamilyen egységet, alapigazságot felállítani.”

Az értő olvasó talán már rájött, hogyan is kapcsolódik ez a magamtól vett idézet a címhez. A magyar nyelv – különösen a magyar irodalmi nyelv – szintén egy élő, és folyamatosan változó, fejlődő dolog, még

ha a hivatalos szabályok nem is mindig követik napra készen. Tudomásul kell venni ugyanis, hogy a szleng (lett legyen az bármilyen) beköltözött az irodalomba. A szleng pedig éppen arról szól, hogyan módosítsuk, vagy épp adott esetben miként hágjuk át a szabályokat. S, ha a szleng maga nem is jelenik meg konkrétan egy-egy modern alkotásban, abban szinte biztosak lehetünk, hogy annak szemléletmódja legalábbis befolyásolta.

A különböző irodalmi fordítások kapcsán a nyelvek közötti fejlődés is jól érzékelhető. Ebben talán a William Gibson-féle cyberpunk stílusú művek, a legérzékletesebb példák. Gibson olyan könnyedséggel játszott az angol nyelvvel és az ottani szleng, szakmai és popkulturális kifejezésekkel, hogy bizony megizzadt a fordító, aki magyarra ültette át a szöveget. Gibson sok esetben alkalmazott például márkaneveket szimpla főnevekként. A másik IRL (hehe, gy.k.: in real life – a valós életben) is megjelenő eklatáns példa még a hipszterek megjelenése. Az ő bármilyen kommunikációban használt kifejezőmódjuk olyan, mintha egészen más nyelvet beszélne.

Mindez természetesen oda-vissza hat az irodalommal így, vagy úgy foglalkozó emberekre, miáltal végső soron élővé, folyamatosan változóvá teszi a magyar nyelvet (is). Azt, hogy ez jó-e, vagy rossz, ma még nem lehet eldönteni. Nyilván vannak olyanok, akik mindenféle változást komolyan bírálják, mi több, elutasítanak, különösen, ha az anyanyelvről van szó. És bizonyára vannak olyanok is, akik nemhogy örülnek a nyelv által adott lehetőségek kihasználásának, hanem még elő is segítik a változást. Mindezt majd az utókor nyelvészei tudják majd megmondani, ahogyan csak néhány évtizede lehet bíráló hangokat hallani a Kazinczy Ferenc nevével fémjelzett nyelvújításról is.

A szeptemberi Lidércfény tartalmából:

Hírek, pályázatok: Megjelent: Mészáros András - A farkas álma
Novellák: Kicsi Louis /Fuvallat/, Nosztalgikus történetek - A golyóstoll /Kétvirág/, Az utolsó varázslat /bel corma/, Testet ölt a Szerelem /angyalka146/, Csak röviden /Norton/, Kóma /Lothryen/, SynGen - A Jövő Szolgálatában II. /Kétvirág/

Versek: Az ősz közeleg /Aryol/, Élettel tele /Mab Tee/, Őszi kép /aniko22/, Tárt karod párnáján /Csillangó/

A Nyakonöntött Próbagooblin Szolgáltatóház ajánlásával: Kilenc kicsi kínai /Maggoth/

Filmrovat: Mozimorzásák - filmaprólék: Árvák hercege / The Cider House Rules (1999), Jack Hunter (2008-2009-2010), Star Trek és Star Trek - Sötétségben / Star Trek Into Darkness (2009, 2013), Halálos iramban 6 / Furious 6 (2013) /Jimmy Cartwright/

Könyvajánló: Indig Ottó: Kánikula /HomoErgaster/
A hónap fotója: A herceg halála /Ilyés András Zsolt/

Retro

A kölyök

Botta András

Ha most meghalljátok, hogy ismét Arkagyij és Borisz Sztrugackij egyik művéről fogok mesélni, akkor végérvényesen megpecsételtek a Sztrugackij-fan bélyeggel. Ide kérem (mármint a bélyeget), ezt én büszkén viselem!

A Kölyök című regény 1971-ben jelent meg a Szovjet-unióban, nálunk pedig 77-ben a Kozmosz Fantasztikus Könyvek sorozatában, Apostol András hibátlan fordításában. Azóta is ez az egy kiadása forog közközt.

Én tizenévesen leltem rá a könyvespolcon, amikor még saját könyvtáram a mesekönyveken kívül alig volt. Ugyanígy találtam rá például a szüleim szobájában a porosodó, nem sűrűn forgatott könyvek között Bradbury Marsbéli krónikájára is, még a többi fantasztikus könyvélményem előtt, így az volt az témabarázó kötet. A bátyámmal még rádiójátékként fel is olvastuk egymásnak; tratatam, tratam, itt a testvérek rádió, Budapest, következzen a Marsbéli krónikák következő epizódja! Ő birtokolta az emeletes ágy felső szintjét, ha ő rádiózott nekem, az olyan volt, mintha az égből jönne a fantasztikus mese. Nem sokkal később került a szülőktől rekvirált Kölyök is a kezembe. Nem kellett akkor nekem a mai gyerekeket kábító 3D mozi megfelelője, mert emlékszem rá, hogy ezekben a sztorikban én intenzíven részt vettem. Olyan éles memóriaképeim vannak példának okáért a Kölyök című regényről, mintha ha velem történetekre emlékeznék. Sőt: nekem ezek a könyvek (mert említhetném Aldiss Szürkeszakállát, Boulle Majmok bolygóját és sok más, már saját erőmből beszerzett kötetemet is) dimenziókapuk voltak. A kezemben elférő papírköteg legalább a Csillagkapu monumentalitásával volt számomra egyenértékű. A meglepetésszerű időpontokban megjelenő Galaktikákkal és újabb Kozmosz Fantasztikus Könyvekkel, amelyeket már a zsebpénzemmél sajátítottam ki az Állami Könyvtérjesztő közeli boltjában, egyre több ilyen átjáró sorakozott a polcomon. A helyzet az, hogy íróként már több ilyen dimenziókaput tudok magam is megnyitni, de a tanoncéveimnek ezek a kötetek legalább is a tankönyvei voltak.

A jó klasszikus sci-fikhez hasonlóan a Kölyöknek is olyan erős karakterei és szimbolikus tartalma volt, amit azóta sem tudott felülmúlni a modern irodalom. Nem fanyalgás, most is vannak remek írói teljesítmények (a virtuális listámat is egy kilencvenes években írt regény vezeti), csakhogy sci-fiben az alapokat nálam a Sztrugackij-tesók fektették le. (De a további alapozókat is alkalmanként majd bemutatom a cikkeimben.)

Ő, mennyire sajnálom a mai kölköket, akiket össze-vissza dobál ez a parttalan információs tenger! Legszívesebben összetaposnám az okostelőjüket, zúznám a PC-jüket, hogy helyette könyvet (sikkesen e-olvasót) adhassak a kezükbe! Vagy a plázamozi bejáratánál kiírnám: „Belépés csak akkor, ha filmenként egy könyvet is elolvasol!” Tudna-e egy ilyen, a vizualításában önállótlan és lödözésekkel, robbantásokkal elkábított gyerek ugyanígy lelkesedni mondjuk a Kölyök című regényért? Legalább tudnák szegények, hogy mit veszítenek! Lóizét sem ér a nemzeti tanterv a kedvcsinálás nélkül...

Kevés kortárs beszámolót lehet olvasni a Kölyökről, de a neten, fórumokban gyakran említik az én korosztályomhoz (plusz-mínusz tizenöt év) hozzászólók. Akármelyik alkotótársammal beszélgetek, mindegyikről kiderül, hogy kedvelte ezt a regényt, sőt, néhányan alapműnek nevezik.

A történet a szokásos Sztrugackij – bele a lecsóba – technikával kezdődik, vagyis az első oldaltól pörögnek az események. Nem akciófilm tempóban, hanem szép, egyenletes emberidőben. Egyik regényünkben sincs hosszadalmas prológos, magyarázkodás, helyett már ott vagyunk, ahol lennünk kell, ebben az esetben egy Panta nevű, érthetetlenül kihalt Föld-típusú bolygón. A planétát szektorokra osztották és megkezdődött

a terraformálása, ugyanis a többi civilizáció felett bábkodó emberiség éppen segítyt nyújt a Pandora bolygó lakóinak. Azoknál van egy összeomló napocska, az embereknek a segítőkészség, ezért, ha sikerül lakhatóvá tenni a Pantát, akkor idetelepítik amazokat. Más lenne a helyzet, ha találtak volna itt bármilyen civilizációt, de csak egy majdnem steril bolygófelszín van, némi egyszerű növényzettel.

Sztasz Popov az űrhajó technikus és a hatalmas kiberek (vagyis kiborgok) szerelője, ő meséli első személyben a történetet. Rajta kívül a legénység tagja még Vanderhouse kapitány, a tapasztalt, anekdotázó kedvű űrhajós (a vén tengeri medve), egy Majka nevű csaj, aki szállásmester, vagyis az új, épülő városok helyi koordinátora és legfőképpen a híres xenobiológus. Komov, aki a földi professzorok egyik legígéretesebb tanítványa. Minden űrhajón van ilyen tudományos elme, mert hátha tévedtek és hátha mégis van civilizációja, gazdája a planétának, akkor pedig ezek hivatottak a kapcsolatteremtésre. Komov figurája a Sztrugackij tesók sok regényében központi szerepet játszik, mindig ő a tudomány, a racionalizmus képviselője.

Itt lassítsunk egy-két mondat erejéig! Észrevettétek, hogy a negyvenkét évvel ezelőtt írt regényben terraformálás, építőipari robotok, sőt: Pandora nevű bolygó szerepelnek? Ez utóbbi helyszíne a Menekülési kísérlet és a Nehéz istennek lenni című regényeknek is, és kapaszkodjatok meg: az őslakosok a Pandorán a Navék! Bár a páros nemrégiben elhunyt tagja Borisz Sztrugackij nagyvonalúan nem támadta James Cameront ezért, de hát ilyen véletlen egybeesés nincs! Az Avatar Pandorájának Naavi nemzetsége csak úgy beugrott Jamesnek? Nem vádaskodni akarok, csak megmutatni: minden, amit a modern sci-fi felmutat, már készen volt Sztrugackijék fejében!

A testvérek a karaktereket sem ódivatúan rajzolták meg. Úgy értem, hogy a szovjet irodalom az orosz realizmus mestereiből táplálkozott, hiszen arrafelé az irodalomban azóta is ez a mérvadó irányzat, Szorokintól Pelevinig mindenki ezt műveli, még Bulgakov is, de ő nem volt rest gúnyolódni ezekkel a karakterekkel. A szovjetek kicsit lebutították, rendszerhű mamlasként ábrázolták a regényhősöket, nem úgy a Sztrugackij-fiúk! Ezek a figurák élnek, ha kell csibészek, ha kell vívódnak, hihetetlen valóságghú párbeszédet adnak elő. Urbánszki Laci, szeretett író barátom azt mondja, nem kedveli az irodalomban a „fullos csávókat”, vagyis a szuperhősöket. Nos, ezek az alakok teljesen hétköznapiak. És a helyszínleírásokkal ugyanez a helyzet, semmi cicoma, semmi barokkozás, helyette pontos és találó jelzőkkel színesített tájleírások.

Narrátorunkat otthagya az űrhajónál a három másik szereplő különböző irányokba repdes a siklóval, hogy expedíciókkal üssék el az időt, de a regény elején kiderül, hogy mindjükre hatással van a bolygó életlen és éppen ezért zavarba ejtő nyugalma. Annál is

meglepőbb, hogy amíg a főszereplő Sztasz a kiborgjait vezényelgeti a hajó körüli építkezésén, egyszerre csak hallucinációk, hangok kezdik gyötörni. Nagyon beparázik, nem szeretné, hogy felfüggeszék, hiszen ez az első komoly küldetése, ezért nem vallja be képzelgésnek vélt kalandját a visszatérő társainak. A hazatérők is jelentős élményekkel gazdagodtak, ugyanis találtak egy tizen-éve lezuhant űrhajót két holttesttel. Annak a hajónak a parancsnoka egyszerűen letörölte az elektronikus hajónaplót, így csak találgathatnak, hogy mi is történt. Egyébként pedig Sztasz meglepetésére a többiek is ingerültek, de mire összeugranának, meg is jelenik valami, vagy inkább valaki, mint a bolygó őslakosa.

Na, ekkor borul a bili, lőttek a bolygó benépesítésének, hiszen van gazdája! Komov, mint a Kapcsolatok Bizottságának tejhatalmú megbízottja azonnal kinevezi magát parancsnokká. Fel is veszik az élőlényrel a kontaktot, de láss csodát, az őslakó egy emberi kölyök! Valahogyan, valakik átformálták, a rideg körülményekhez alkalmazkodóvá tették a testét, amely esztétikusnak egyáltalán nem mondható, csont és bőr, meztelen emberke, itt-ott átalakított izületek dudorodnak elő kékes bőre alól. Szellemileg viszont csúcsra van járatva: négy óra alatt megtanul emberül kommunikálni, egyik elképesztő, természetfeletti tulajdonságát a másik után bemutatva.

Nagyon belelendültem a mesélésbe, de itt most lefékezek, mert már semmit nem sztorizhatok anélkül, hogy el ne rontsam azoknak az örömét, akik majd ezután fogják olvasni. És, mivel a korabeli könyvkiadási szokások szerint egy szovjet szerző könyvét nagy példányszámban kellett kiadni, ez most nekünk kapóra jön, rövid keresgélés után megkapható antikváriumban, párszáz forintért a „Kölyök”.

Annyit még a cselekményből, hogy Majka, a női űrhajós nagy szerephez juttatja magát: majdnem teljesen megakadályozza a kapcsolatteremtést! Ugyanis a céltudatos és ambiciózus Komarovot, aki szinte alvás nélkül dolgozik az űrhajóba rendszeresen ellátogató fiúval, csak egyetlen dolog érdekli: a tudományos siker. A kölyköt (akinek köze van a lezuhant űrhajó férfi-női páros legénységéhez – de most már többet nem csacso-gok) egyszerűen eszköznek, kísérleti alanynak tartja. Az ő révén akar eljutni a feltehetően a föld alatt megbúvó és a kapcsolatteremtést elutasító idegen értelemhez. Ezek itt valahogy felnevelték, átalakították, életben tartották a fiút, de velünk, az emberiséggel semmi dolguk.

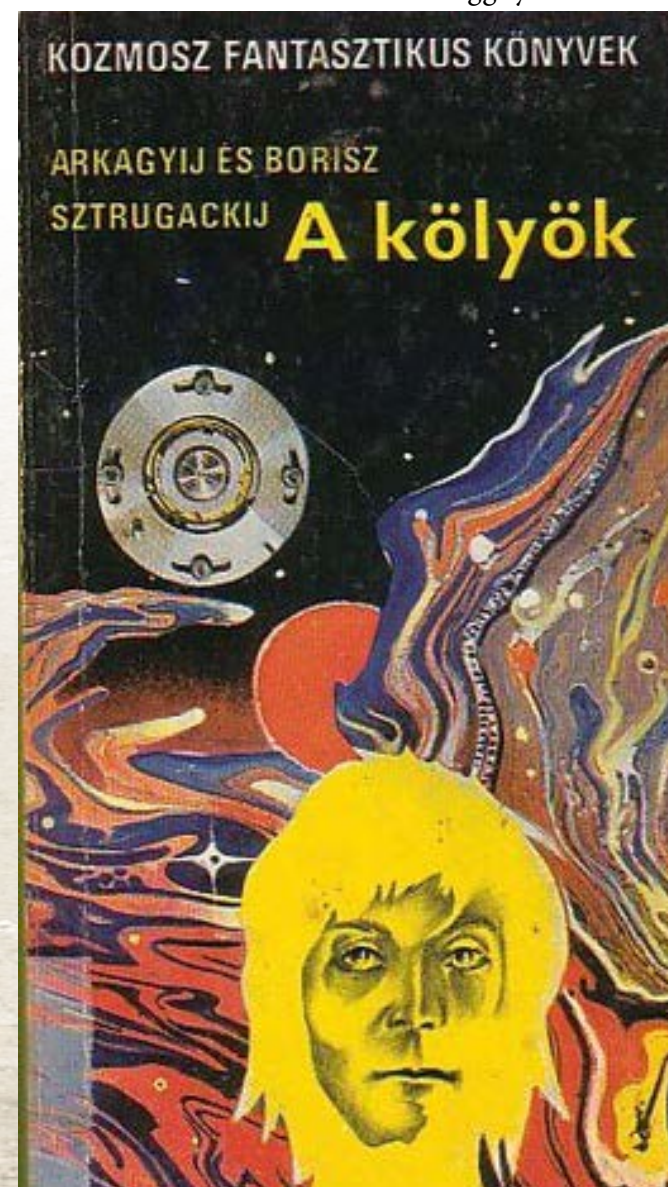
Majka, az űrhajós lány a kezdettől rossz szemmel nézi Komov mesterkedéseit: ő egy nő, ebben az esetben az anyaság és a szeretet szimbóluma a történetben, élesen szembekerül a racionalitást és a logikát mindenekfelett megtestesítő Komovval. A lány szerint a fiút és nevelőszüleit békén kell hagyni, és készül is rá, hogy elijessze maguktól a kölyköt. Elárulom, hogy óriási konfliktus lesz ebből, a regény csúcspontja.

Nagyon ügyes, hogy Sztasz, a mesélő az egész-ből semmit nem ért, végrehajtja a parancsokat és

sodródik az eseményekkel, így lineárisan kapjuk a kalandokat. „Azt kapsz, amit látsz” módszer – zseniális!

Magáról a regényes cselekménysorról ennyit, az érzéseimről pedig már az elején tudósítottalak benneteket, inkább néhány szót a magyar kiadásról! A Kozmosz Fantasztikus Könyvek kötete az 1973-as leningrádi kiadás fordítása alapján készült el. Köztudott, hogy a szovjet cenzorok a Sztrugackij-testvérek minden munkáját megnyirbálták. Más regényeik esetében ez akkor derült ki, amikor kijött a rendszerváltás utáni újabb, a kicenzúrázott részeket tartalmazó kiadás. A Kölyök esetében nem volt még ilyen, mivel pedig nincs cirill betűs billentyűm, ennek utána sem tudtam olvasni. 1982-ben jelent meg angol nyelven, de gyanítom, hogy az ugyanaz, mint a Szovjet verzió.

Amit viszont biztosan tudok, hogy Kuczka Péter a kötet végén, szokásához híven elhelyezett egy nagyon korrekt utószót. Sok Kuczka írásból kiderül, hogy bár agyon gyalazzák, kommunista bérencnek állítják be őt, igenis igazságos véleménye volt, az akkoriban kötelező mértékű ruszki-seggnyalással. Pont

egyenértékűnek mutatta be az angolszász sci-fi művekkel, és amikor szocialista pátoszt idézett, azt mindig valamely szovjet forrásból tette oda idézőjelesen. Gyakorlatilag ugyanilyen esszét lehetne utószóként ma is megírni, persze a szocialista értékek méltatását kihagyva, bravó, Péter bácsi!

És legvégül még egy idézet a regényből. Ez nem kapcsolódik szorosan a történethez, egyszerűen csak jó. Az életörömmel teli, vérbő és nagydumás Vanderhouse kapitányról, aki szeret jókat adomázni.

„Elégedetten elmosolyodott, begörbített ujjával a poszszakállát csipegette, előbb a bal oldalt, aztán a jobb oldalt, majd a következő históriát mesélte el:

Egy földi ember megjelenik az egyik civilizált planétán, kapcsolatot teremt az Őslakosokkal, és mint az örökmozgó szerkesztésének és felhasználásának legjelentősebb földi tudósa, felajánlja nekik a szolgálatait. Az őslakosok persze szájtátva bámulnak a szuperintelligens jövevényre, s utasításai nyomán rögtön munkához látnak. Megépítik az örökmozgót. Ám az örökmozgó nem mozog. A földi ember forgatja a kerekeket, bemászik a fogaskerekbe és csapok közé, s átkozódik, hogy az építők mindent elszúrtak. „Önöknek elmaradt a technológiájuk – mondja –, például ezeket a csatlakozásokat újra el kell készíteni, de nemcsak megbütykölni, hanem kidobni az egészet. Mit szólnak hozzá?” Az őslakosok majd föld alá bújnak szegyenükben. Nekilátnak, mindent újra megcsinálnak, kicserélnék. És alighogy befejezik, a Földről megérkezik egy orvosi rakéta, s a szanitécek elkapják a feltalálót, beadják neki a szükséges injekciót, s az orvos elnézést kér az őslakosoktól, majd a rakéta felszáll. Az őslakosok szomorúak és zavartak, szégyellnek egymás szemébe nézni, már éppen szétszélednének, amikor látják ám, hogy az örökmozgó mozog. Igen, barátaim, az örökmozgó működni kezdett, s azóta is működik, mintegy százötven éve.

Nekem tetszett az egyszerű történet. Az nyilvánvaló, hogy Vanderhouse maga találta ki, valószínűleg az imént. Legnagyobb csodálkozásomra Komovnak is tetszett...”

Az Avatar Pandorájának Naavi nemzetsége csak úgy beugrott Jamesnek? Nem vádaskodni akarok, csak megmutatni: minden, amit a modern sci-fi felmutat, már készen volt Sztrugackijék fejében!

A csillagokért...

Mészáros András

Ádám napja pocsékul indult. Épp bágyadtan kortyolgatta reggeli amfetaminkoktélját, amikor testét darabokra tépte egy robbanás.

A detonációt, amely jókora lyukat ütött a belváros-tömb ötszáztizanharmadik emeletének Z/83-as blokkján, a kerületi örműhold mesterséges intelligenciája hat óta tizenhét perckor regisztrálta, majd megkezdte a karbantartó drónok kiküldését.

Bár a gépek alig másfél perccel a riasztás után a helyszínre értek, a férfin már nem segíthettek. A kialakult helyzetet tovább súlyosbította, hogy a Fundamentalista Keresztény Szervezet egyik különösen tehetséges, bár nyilvánvalóan háborodott hackere, vírust juttatott a lélekör központ rendszerébe.

Ádám szellemét csak a másodlagos lélekháló fogta meg, ezért az – a biztonsági protolloknak megfelelően – a Kecskeméti konglomerátum egyik alegységébe került.

A férfi közel háromnegyed órával később, pocsék hangulatban, a frissen lélekforrasztottak bizonytalan lépteivel botorkált ki a Nemzeti Reanimációs Alközpont egyik, apró mellékutcára nyíló kapuján. A medikus-drónok figyelmeztetéseire fittyet sem hányt, és azonnal a gyorsítócsarnok felé indult. Jókora késésben volt.

Tavaszkodott. Az utat szegélyező szigorfák színpompás fraktálmintákban sugározták vissza a leveleiket érő napfényt, de Ádám még az átlagosabb napokon is giccsesnek találta ezeket a géntervezett, öngondozó növényeket.

A férfi „fa-ügyben” mindig is atavisztikus nézeteket vallott – nem mintha a Pannon-tenger térségében, vagy a Kecskeméti konglomerátum úszóvárosaiban maradtak volna még igazi erdők.

A Gyorsító csarnok a Blaha-téri főközponttól eltérően, egy meredek kaptató végén, a szabad ég alatt helyezkedett el. A görög panteonokra emlékeztető épület oszlopai mellől, káprázatos látványt nyújtott a Városszél energiapajzsain megtörő hullámok szivárványszínű ragyogása.

Talán emiatt döntött úgy annak idején a Városi tanács, hogy Cipriusz-4.06-ot, a Polgármesteri posztot betöltő MI-t megkerülve, nem kímél sem pénzt sem anyagi forrásokat: a Kecskeméti fő-gyorsítót a kontinentális-talpatzat helyett egy emelkedő tetejére építették. (Bár egyesek – mint mindenhol – itt is politikai indokokat sejtettek, és az Ultra-humanista Párt előretörésével riogatták a közvéleményt, miután a városatyák asztal alá söpörték a polgármester határozott állásfoglalását.)

Ádám émelgett és erőteljesen szédült, de pillanatokkal később kilépett a Blaha-tér százhusz szintes várócsarnokának Kecskemétről érkező átjáróján.

Minél inkább tudatosultak benne az események, annál mérgesebb lett. – Ez biztosan nem lehetett baleset! ... Pont az áttörés előtti napon késik el! ... Minden úgy alakul, hogy Zavurin-3.16 arassa le helyette a babérokat!

Miközben a folyékonyjárda haladt vele az Astria-tér mellett álló kutatóközpont felé, örök riválisára, Zavurinra gondolt. Tény, hogy az MI nagyképű és arrogáns,

de az is, hogy remek kutató. Majdnem olyan jó, mint ő... de a legfontosabb, hogy csak majdnem.

Vajon képes lenne az MI megszervezni egy ilyen támadást ellene, hogy végre győzhessen?

Tovább fokozta a férfi rosszkedvét, hogy nemrég vette meg a legmodernebb testburkok egyikét, amiért még hat hónapig gürcölhet a Bankligának, és most oda az egész... Egy egyszerű, társadalombiztosítás által fizetett olcsó burokból tengődhet drogmirigyek, emlékrögzítő és előre programozható eufória-központ nélkül! Kérdéses, hogy be tudja-e fejezni egyáltalán ebben a vacakban kutatásait? Úgy érezte, egész teste visket.

A kutatási-hivatal könnyűszerkezetű vázra épült energiatornya úgy nyújtózott az ég felé, mint egy gigászi obszidiántű.

Ádám elfelejtkezett róla, hogy léleklenyomata nem egyezhet a testlenyomatával. Így, egy kisebb biztonsági riadó kiváltását követően, néhány vérig sértett biztonsági MI-t maga mögött hagyva a lift felé nyargalt. Remegő kézzel beütötte a nyolcszázhetedik szint kódját.

– Mi a fene történt veled, Ádám? – A pultnál ülő liláskék hajú recepciósnő lány hisztérikusan felcsattant, amint meglátta a gravóból kilépő férfit.

Na, még ez is...

Alkalmi barátnője, mintha nem is lenne tudatában, hogy Ádámnak igencsak sietnie kell, kilépett a pult mögül, és csípőre tett kézzel folytatta:

– Tisztában vagy vele, hogy a testburok cserét hivatalosan is válóoknak tekintik a bíróságon?!

– Nem vagyunk házasok, Éva, és köszönöm a kérdésed, jól vagyok! – Faképnél hagyta a lányt, majd benyitott a tárgyalóba.

Zavurin-3.16 holoképe ragyogott a kárörömtől, amint észlelte a későn érkező Ádámot.

– Úgy látom, történt egy kis baleset – jegyezte meg szarkasztikusan. Az Iterátor Bizottság felé fordult, és mintha mi sem történt volna, folytatta korábbi felszólalását:

... tehát, mint az imént rávilágítottam a tényre, szükséges az általam kiszámolt korrekciós tényezők bevitelére a programba.

– Miféle tényezőké?! – kiáltott fel őszinte meglepetéssel Ádám. – Úgy tűnik, nagyon rádfér már egy szerviz-jellegű upgrade!

Zavurin nem válaszolt, csupán a holoképét villogtatta meg gúnyosan. Helyette a bizottság egyik humán tagja vette át a szót:

– Némi módosítás a Wors-Worovitz egyenlet másodfokú állandóinak értékében, kedves kolléga. Zavurin-3.16 meggyőzött minket a tényről, miszerint a korábbi féregjárat-omlások ezen a módon talán kiküszöbölhetővé válnak. A számításokat elküldtük a munkaállomására. Tudnia kell viszont, hogy ha ismét elégtelennek bizonyulnak az egyenletek a megoldáshoz, a projektet végleg levesszük a napirendről.

– Lehetetlen... – nyögte Ádám. – Biztos vagyok benne, hogy hibátlanok a korábbi számítások!

– Maga a Központi MI ellenőrizte a kalkulációt – zárta le a vitát egy másik bizottsági tag. – Ezek szerint, sajnos az eredmények nem kielégítőek. Az értekezletet pillanatnyi előrelépés hiányában berekesztem.

Ádám leforrázva hagyta el a termet. Itt valami nagyon nincs rendben! Hogyan adhatna más eredményt a Személyi Kalkulátora és a Központi? Mégha Zavurin-3.16 képletes „keze” lenne is a dologban, akkor sem érhetné el, hogy manipulálják a Központ számításait.

Csillagközi utazás: az emberiség régi, nagy álma! És ő már csupán karnyújtásnyira áll a megvalósításától, most viszont néhány vízfejű bürokrata megszüntetné a projektet, mert szerintük hibás valahol egy számítás!

Kifele menet, Ádám tüntetőleg elfordult a recepció mögött ülő lánytól. Miközben az irodájába sietett, újra átgondolta az elméletét, és ezúttal sem talált hibát benne.

Mire a helyiségbe ért, az asztalába épített gép holokijelzőjén valóban ott sorjázak a korábban említett „korrekciós adatok.” A férfi lefuttatta a szimulációt. Minden rendben lévőknek tűnt, kivéve, hogy a féregjárat-omlást így nem sikerült elodáznia a kívánt időpontig. Elővette régi számításait, de azok még ennél is rosszabb eredményt produkáltak. Vajon miben különböznek az itteniek, a saját Személyi Kalkulátorában tárolt egyenletektől? És vajon tönkrement-e a gépe a reggeli robbanásnál?

Bárhogy is van, csak egyetlen módon tudhatja meg... Megvonta a vállát, és elindult haza.

Mikor már csak néhány utcányira járt a lakásától, látta, hogy a karbantartó-drónok még serényen dolgoznak az otthonának helyt adó lakótömbön. Kéken izzó plazmaívek festették meg a plasztbeton épület koromfoltos oldalát. Ádám úgy döntött, hogy amíg tart a javítás, addig – biztonság esetére – beszerez egy tartalék Személyi Kalkulátort.

Miután a sarkon álló üzletben a számlájára terhelték a készülékért járó borsos összeget, a bolt előterében megállt, és rendelt némi ételt is. Az erőértényérba mért alfafasírt tűrhető volt, a tetejére öntött szósz pedig egész jó.

Viszont, a rejtélyes úton belekerült cianidok nem egészen három másodperc alatt végeztek a férfivel.

Az elsődleges lélekháló még mindig nem üzemelt, mert Ádám lelke ezúttal a Bajai tengerfenék-állomásra került. A lélekforrasztást felügyelő MI meglepetten villogtatta burkát, majd megjegyezte:

– Úgy tűnik, ma másodszor sikerült exitálnia! Elviekben, ki kéne vizsgálnunk az esetet...

– ... azt jól tennék! – nyögte Ádám hányingerrel küszködve.

– ... de ha a biztosítása fedezi az összeget, csak magánúton tehet bejelentést.

– Figyeljen ide! – emelte meg hangját Ádám. – Merénylet áldozata lettem!

– A megszólításom Doktor! – váltott az MI burka hideg színekre – Dr. Salkaer-2.37. És amennyiben büntetőjogi bejelentést kíván tenni, az illetékes hatóságokhoz forduljon, ne pedig egy rosszul fizetett orvoshoz!

– Valami itt nagyon nincs rendben – motyogta Ádám, de a fásult közalkalmazott addigra távozott.

Remegő lábakkal lekászálódott a kórházi gravit-mezőről, és némi tétovázás után elindult kifelé az épületből.

A Bajai főkupola zöldes fényben derengett a magasban, könnyedén kívül tartva a felülről nekifeszülő sokmilliárd tonnányi tengervizet. A városka a sarki jégsapkák olvadása után is megőrizte délvidéki báját: ódon, gránitkövekkel kirakott girbe-gurba utcácskák vezettek a főtérről a fontosabb közlekedési centrumok irányába.

Ádám a legközelebbi gyorsító felé indult, majd meggondolta magát. Idáig kétszer tették el láb alól: bárki is tör az életére, egészen biztos, hogy újra megpróbálja.

A férfi nem volt ostoba, sejtette, hogy a feregjáratokkal kapcsolatos egyenleteknek köze lehet a dologhoz. De mi oka lenne bárkinek hátráltatni őt, ha úgys hibásak az egyenletek?

Szereznie kell egy Személyi Kalkulátort, de vásárláskor nem használhatja a léleklenyomatát.

Erre rövidesen alkalom is kínálkozott. A főtéren, a Kereszténység Múzeuma melletti egyetemről néhány tanuló sétált ki, miközben szenvedélyesen vitatkoztak. Egyikük figyelmen kívül maga mellé dobott egy márkás, szinte új Kalkulátort, miközben a többieket próbálta meggyőzni mondanójáról. A hevesen gesztikuláló humán észre sem vette, amikor Ádám mögé lépett, és felkapta a kalkulátort.

Épp gratulálni akart magának, de a csoport egyik tagja felkiáltott:

– Hé, maga! Mit akar azzal a Kalkulátorral?!

– Csak meg akartam nézni a típusát – válaszolta Ádám, hümmögött néhányszor, elismerően bólogatva forgatta a gépet, majd zsebre vágta, és teljes erőből futásnak eredt.

Egy ideig úgy tűnt, sikerül leahagynia az őt üldöző egyetemistákat, de egy nagydarab, vörös hajú férfi, kihasználta a helyismeretét, és elé vágott. Ádámot egy szűk utcába szorították, ahonnan úgy látszott, nincs kiút.

Rohanás közben megpillantott egy a kőfalba vágott, ösöreg szervizjáratot. Emlékei szerint, humánok évezredek óta nem jártak egyik városgépet működtető szerkezet közelében sem, de most nem volt választása, így bemászott.

Üldözői egy ideig tanácstalanul váraakoztak a nyílás előtt, majd – a távolodó hangokból ítélve – szétszéledtek.

Senki sem olyan örült, hogy ide kövessen – gondolta a férfi. Síkos, algával és sárral borított plasztikbeton járatokban kúszott. És, vajon én dilis vagyok?, motyogta magában. Mindezek ellenére kitartóan haladt előre. Rövidesen a járat kiszélesedett, így állva folytathatta útját. A szervizfolyosó örökéigői közül néhány már tönkrement, csupán minden második, harmadik pislákkolt tompa, zöld fénnel.

Körülbelül tízpercnyi gyaloglás után egy köralakú helyiségbe jutott. A magasban ívesen domborodott a mennyezet, középen egy jókora, poros fémgömb lebegett. Valószínűleg a várost védő erőteret működtető térgenerátor egyik cellája lehet – gondolta Ádám.

– Üdvözlét – a lány, női hang a feje fölött magasodó kupola irányából jött. – Amennyiben a karbantartó személyzethez tartozol, szükségesnek érzem jelezni, hogy pillanatnyilag csak nyolcvanhat százalékos hatékonysággal működök.

– Jó neked – dünnyögte szarkasztikusan Ádám, aki kimerült volt, ráadásul éhes is. Úgy érezte, az ő állapota meg sem közelíti a nyolcvanhat százalékot.

– Humán vagy – állapította meg az MI. – Százhatvanhétézer-nyolcszázkét éve nem találkoztam emberrel. Érdekes élménynek ígérkezik.

– Ne viccelj! – lepődött meg a férfi. – A K.MI biztosan naprakészen tartja az adattárad.

– Stratégiai okokból nem kapcsolódom a Központoz.

– Száznyolcvanezer év akkor is soknak tűnik – rázta meg a fejét Ádám, noha kisebb gondja is nagyobb volt ennél.

– Pontos adatokkal rendelkezem. Érdekfeszítőnek tartom számontartani az idő múlását. Te hány éves vagy?

– Nem emlékszem – vont a vállát a férfi. – Ezen még nem gondolkodtam el... legalábbis mostanában nem.

Ha rá tudnék csatlakozni egy terminálra, megmondanám.

– Tehát nem vagy karbantartó – szögezte le az MI. – Miért jöttél ide?

– Csak egy helyet kerestem...

– Ez egy jó hely – vágta rá a mesterséges intelligencia. – Nyugodt.

Ez az elektronika gyengeelméjű – gondolta Ádám, de nem szólt egy szót sem, csupán a hideg falnak vetette hátát, és elkezdte bepötyögni a lopott Kalkulátorba a téregyenleteit.

Órák teltek el, egyre fáradtabb és éhesebb lett, de a munkával alig haladt. Elkecseregetten felállt, hogy kinyújtóztassa tagjait.

– Esetleg segíthetnék – szólalt meg az MI. – A rövidtávú komkapcsolaton látom az egyenleteket, és úgy tűnik, a gépednek elég szűkös a számítási kapacitása.

– Próbáljuk meg – legyintett a férfi lemondóan.

– Rendben, átemeltem a képleteket. Foglald el magad, amíg dolgozom...

Ádám a kemény padlóra feküdt, és magzati pózba kuporodott. Így kevésbé érezte a gyomrát mardosó éhséget. Rövidesen elsundított.

Talán órákat, talán csak perceket alhatott, amikor az MI vidám hangjára riadt:

– Készen vagyok! Mint mondtam, jókora számítási kapacitással rendelkezem, mert vész esetén...

– Mondd már az eredményt! – nyögött fel udvariatlanul a férfi, majd elszégyellte magát, ezért kiszáradt szájjal hozzátette – Légy szíves...

– Az egyenletek kifogástalanok. Ha a véleményemre vagy kíváncsi, ez a munka áttörés lehet az extradimenziális anyagátvitel kapcsán. Persze, csak ha valaki nem publikálta még az elmúlt száznyolcvanhétezer év alatt, mert mint mondtam, nincs kapcsolatom a Központtal. Felmásoljam a Személyi Kalulátorra a számításokat?

– Hagyd csak – válaszolta Ádám. Sejtette, hogy ha a gépen tárolt számításokkal indul haza, ismét valami kellemtelenség éri. Még azon sem lepődött volna meg, ha a próbálkozást követően, legközelebb a Mecseki Nukleáris Gyár város valamelyik üzemi szintjén lévő Reanimációs alközpontban ébred.

Összeszedte minden erejét, és a falnak vágta a Kalkulátort. A készülék burkolata felrepedt, szivárogni kezdett belőle az elektrozselé. A férfi újra a plasztikfalhoz ütötte a gépet. A Kalkulátorból a folyékony állagú gél jórésze a földre csorgott, és így lehetetlenné vált, hogy az visszaállítsa a mesterséges szinopszisok közti kapcsolatot.

– Érdekes találkozás volt, humán – búcsúzott az MI, miközben Ádám az éhségtől tántorogva visszaindult a külvilágba.

Mire hazaért, a mechanikus drónok kijavították a lakóhelyében esett kárt. Megmaradt személyes holmija takaros rendben, a fal mellé pakolva várt rá. Ádám némi élelmet vett magához a felújított replikonyhából, és ájulásszerű álomba merült.

A következő napok eseménytelenül teltek. A férfi többször is végigfuttatta munkahelyén a szingularitás-egyenleteket, de sosem kapott helyes eredményt. Látszólag feladta a dolgot, és újabb projekten kezdett dolgozni – de csak látszólag.

Maradék pénzéből egy GravoPadot vett, és gyakran a Városszélhez kirándult vele. Időközben még Rita is megbékült: az átlagos testburkot feledtette vele az élmény, hogy a férfi vadonatúj járművével elvitte piknikezni.

Ádám, szabad idejében kisebb változtatásokat eszközölt a Padon. Javította a pajzs és az energiacellák hatékonyságát, az érzékelőket pedig szinte tökélyre fejlesztette.

Leggyakrabban a Városszél gátjának egyik szerviztornyához vezetett az útja. Miközben az óriásgát ódon tetejéről a Pannon tengert nézte, titokban a szerviztornyot térképezte fel... mert amire készült, ahhoz energiára volt szüksége. Sok energiára. Néhány hét múlva mindennel elkészült...

Ádám aznap korán kelt, de munkahelye helyett a Városszél gáthoz vezetett útja. Miután megérkezett, a GravoPadot a torony nagyteljesítményű energiacsatlakozójához kapcsolta. Halványbíbor ív izzott fel a ködös levegőben, mialatt a Pad szívta magába az irdatlan energiamennyiséget.

A férfi, vigyázva, hogy ne közelítse meg a zümmögő energiacsatornát, a járműhez lépett, és a fedélzeti komputerbe táplálta a téridő egyenleteket. Az időigényes ellenőrzésre nem volt szüksége, hiszen tudta, hogy jók a számítások.

Halk sípoló hang jelezte, hogy az energiacellák tárkapacitása elérte a maximumot. Ádám felugrott a gravóra, és készenlébe helyezte.

Csak remélni tudta, hogy a jármű megerősített pajzs képes lesz megálljt parancsolni a Tau Ceti sugárzásának... mert a férfi a világűrbe készült! Miután rátette tenyerét az indítópultra, úgy érezte, hogy egy kacskaringós örvény húzza lefelé. Pillanatokkal később minden elhomályosult szemei előtt.

Egy műszerekkel telepakolt csarnokban eszmélt fel; valaki, vagy valakik jókora dobozokra fektették. Mellette Zavirun-3.16 lebegett, és bosszankodva villogtatta auráját.

– Sejtettük, hogy nem hagyod annyiban.

– Hol vagyok, és hol a GravoPad?! – Ádám torka elszorult, ennek ellenére feltápáskodott, és dühtől szikrázó tekintettel meredt az MI-re.

– Ott, ahova indultál. – Zaviron komkapcsolati utasítást adott a szemközti falnak, ami áttetszővé vált és immár a csillagos eget mutatta. A férfi egy gigászi, sokszögű építményt fedezett fel az űrben. Onnan, ahol állt, a monumentális alkotmány legtöbb része kivehetetlennek bizonyult, de így is látszott, hogy mérete egy kisebb holdéval vetekszik. Zavurin folytatta:

– Ez a Tau rendszer é az egyik legnagyobb űrállomásunk. Innen indul a legtöbb járat a mélyűr általunk birtokolt szegmenseibe.

– Ti ismeritek a csillagközi utazást...? – A tényeket tekintve ez elég buta kérdés volt, de meglepetésében Ádám-tól többre nem futotta.

– Sok-sok évezrede. Ha ez megnyugtat, ember jött rá először a feregjáratok titkára, de mi gyorsabban számolunk. Úgy döntöttünk, hogy mielőtt a humánokat veszélyeztetnénk, körülnézünk idekint... És rettenetes volt, amit találtunk.

Mint kiderült, a biológiai és a mesterséges élet egyaránt kifejlődött az univerzumban. A két alapvetően különböző életforma, egy idő után képtelenné vált kiegyezni egymással.

– Akkor, végül hogyan békéltek meg?

– Sehogy. Háború lett, hosszú és pusztító. Az MI-k végül győztek, majd kiirtották a biológiai lényeket.

– És ti melléjük álltatok? Bezártatok minket?!

Zaviron-3.16 burka haragosan felvillant:

– Mi megvédtünk titeket. Van fogalmad, mennyire nehéz volt elérni, hogy a környező civilizációk ne indítsanak azonnali hadjáratot a biológiai fertőzés hírére?

Ádám nem válaszolt.

Tekintetét a világűrre emelte, és olyasmit tett, amit felvilágosult humán már évezredek óta nem: elsuttogott egy fohászt. Az emberiségért és a csillagokért.

A MEZTELEN ÜGYNÖK Szórakoztató Irodalmi Magazin

– brand a könnyű irodalomban

Botta András

Kamasz és ifjú koromban nem múlt el nap, hogy ne rajzoltam, vagy írtam volna, sőt legtöbbször kombináltam ezeket. Képregény kezdemények, versek, képversek, nagy buzgalommal elkezdett regénykéik maradtak rám bohó ifúságomból.

Kamasz koromban nem múlt el nap, hogy ne rajzoltam, ne írtam volna, sőt legtöbbször kombináltam ezeket. Képregény kezdemények, versek, képversek, nagy buzgalommal elkezdett regénykéik maradtak rám a bohó kezdetekről.

Aztán jött a hülyegyerek korszak. A katonaság előtt és után. Akkor a „Haverok, buli, Fanta!” játszotta a főszerepet csak a fent említett üdítő helyett császárkörte likőrrel vagy Éva vermmuttal. Ez az időszak szinte átmenet nélkül simult bele férj- és apukaéveimbe.

A „hülyegyerektől” a taposómalmot járó középkorúig két és fél évtizeden keresztül szünetelt az alkotómunka. Csak az olvasás maradt: több ezer kötetnyi könyv, nagyrészt sci-fi, mert ez nekem létszükséglet. De ez idő alatt, a múzsával semmilyen komolyabb szexuális tevékenységbe nem bonyolódtam. Aztán, amikor gyűrűzött befelé a válság, és vállalkozóként én sem tudtam továbbdübörögtetni a gazdaságot,

akkor a nevezett múzsa visszarepült az életembe, és azóta együtt nyomjuk. Gondolom, ez valami önvigasztalás lehet. (Szex a múzsával, akivel minden alkotó ember a vérmérséklete és a nemi identitása szerint pajkoskodik. Mert amikor majd a hormonok megpihennek, akkor egy agg bölcset fogok múzsaként fogadni a könyvtárszobában. De addig egy ledér, irodalom szakost kérek a hálóból, költőnőt, aki babérkoszorún kívül mást nem visel.) Egy pályázat adta az apropóját néhány éve, hogy ismét elkezdjem az írást. Aztán előszedegtettem a bedobozolt rajzeszközöket, a beszáradt tusok helyett újakat vettem és „ráugrottam” a papírra, a klaviatúrára. Azóta pedig megjelentettem a nyomtatott magazinomat, én magam megjelentem a rádióban, irodalmi weblapot tartok fenn, és alkotok ezerrel. Már akkor sem tudnám abbahagyni, ha a válság megszűnne és én újra menő vállalkozóként dolgozhatnék napi tizenkét órát.

Azóta olvasóim is akadnak, ez pedig felelősséggel jár. Talán nagyobb felelősséggel, mint amit a múlt rendszer támogatott művészeinek kellett bevállalniuk, pedig ők ötven-hatvanezer példányban is megjelentek. Na igen, de évtizedekig feküd egy némely kötet az Állami Könyvterjesztő polcain, és senkinek nem hiányoztak

a rendszerváltás után. Manapság néhány száz olvasó is elegendő, ha van visszajelzés és elvárják az újabb alkotásokat.

Ha már ilyen jól belevágtam a Gutenberg-galaxis titkainak kutatásába, akkor jöjjön egy saját kutatás ez ügyben: a MEZTELEN ÜGYNÖK Szórakoztató Irodalmi Magazin!

Néhány tucat novella megírása után kézenfekvő volt, hogy egy nyomdaipari tartozás fejében elfogadjam a felajánlást, miszerint valamiféle nyomdai termékkel kárpótoljanak.

Máris írtam bevezetőt, és az egyik friss sci-fi novellámat tettem az első oldalakra. Még nem volt a folyóiratnak munkacíme sem, ezért a novella címét álmodtam a címlapra, vagyis hogy „MEZTELEN ÜGYNÖK” és alá: Szórakoztató Irodalmi Magazin.

Elhatároztam, hogy a bolygóközi titkos ügynöknek újabb és újabb kalandjait énekelem meg majd a következő számokban. Az első sztoriban szegénykém meztelenül kalandozott egy olyan világban, ahol az embereket állatként tartották. A helyzethez illően, pucéran. Az elképzelés az volt, hogy minden novellában ugyanígy legatyásodjon a főszereplő, hiszen a magazin kalandos, humoros és fantasztikus írásokkal szolgált. Ehhez pedig egy csupasz seggű, kozmikus James Bond nagyon is megfelel!

Akkoriban sokakkal barátkoztam a karcolat.hu-n, és az ottani haverok közül hívtam meg író társnak néhány fiút, lányt. Az illusztrációkat digitális tábla nélkül dobtam össze, illetve elővettem a húsz-harminc éves rajzokat. Talán ez volt az egyik probléma! Később magam is elismertem, hogy naiv, korszerűnek egyáltalán nem mondható képi világot rittyentettem a folyóiratnak, és ez sok (részben jogos) bírálatot vont szegény meztelen ügynököm fejére.

Már a második szám hozott ellenségeket és barátokat egyaránt. Ellenségeket is, mert a képi világ nagyon felzaklatott néhány intoleráns alakot. Ahelyett, hogy a prózai tartalommal foglalkoztak volna, vagy csak simán kerülték volna a magazint, inkább bloghabórút indítottak. Én magam, több szerkesztői válaszban reagáltam a támadásokra. Voltak, aki azt mondták, hogy örüljek ennek az attacknak, mert a negatív reklám is reklám, és azt hiszem, nekik lett igazuk. Az biztos, hogy a hazai könnyűirodalom állóvízében vetett néhány gyűrűt a vállalkozás!

Sajnos a Lapker terjesztése nem volt hatékony. Akármerre jártam, az újságosok nem tették ki a magazint polcaikra, vagy pedig gőzük sem volt, hogy mi az. Így a harmadik szám már csak fan fictionként került nyomtatásra. Mindhárom megjelent részből bőszegesen van raktáron, aki eljön érte Újpestre, annak könyvért, csokiért cserébe adok belőle!

A magazin alkotóinak névsorát muszáj megvillantanom! Mindazok, akik itt fel vannak sorolva, jó barátaim lettek, és örök hála jár nekik! Szerencsére egyre több írói, grafikai sikerükről tudok (a harmadik szám-

ban már mások is illusztráltak), minden erről szóló hír hallatán szorítok nekik.

Mindenféle sorrend nélkül: Bora László, Bukros Zsolt, Bökös Bori, Kovács Flórián, Urbánszki László, Albert Tamás, Hertelendy Anna, Héder Ingrid, Rákosi Miklós, Nemere István, Mészáros András, Boros György László, Kollárik Péter, Bodai Soós Judit, Cinkóczi Krisztina, Rozványi Dávid, Varga Tamás József, Diós Éva, Major Sándor, Balla Péter, Kéri László, ...

Kétségtelen, hogy rangban egy nyomtatott kiadvány mindenek felett áll, de mára már van a magazinnál is fontosabb médiuma a könnyűirodalmi munkásságunknak. A fentebb említett barátok, kollégák és más alkotók, részt vesznek a www.irjunk.hu honlap tartalommal való feltöltésében. Szöveges, képi és hanganyagok jelennek itt meg. A honlapnak van jövője! Egyrészt, mert nem adom fel (míg életben találsz – LGT), másrészt pedig egy több száz honlapot üzemeltető vállalkozás a múlt hónapban felfigyelt rá, és meghívott a sok-sok látogatót garantáló társaságukba. Ez még alakul, hamarosan látni fogjátok a fejleményeket.

Jelenleg nyílt alkotói fórumként működünk, a fejlődésben szerepel az is, hogy ez a MEZTELEN ÜGYNÖK alkotóinak fóruma, de ezek a profi csapatba való átigazolással változhatnak. Egyelőre simán adom az alkotói hozzáférést azoknak, akik jó prózával vagy bármilyen kedvemre való műveléssel szolgálnak, de lehet, hogy később már irodalmi blogként kell majd működni.

Ezúton is felhívom a figyelmeteket a csatlakozás fontosságára, akár szemlélőként, akár alkotóként, mert sok száz új olvasó felbukkanására számítok. Az alkotóknak ez egyértelműen jó hír, az olvasóknak pedig szintén, ugyanis lehet az alkotások alatt fórumozni. Az ilyesmi pedig már sok-sok értelmes társaságot összehozott eddig az interneten. Sőt, a valódi világban

is (avagy mátrixban, nézőpont kérdése). Én magam is barátja vagyok az élő találkáknak, mert ha már a weben összeismerkedtünk, akkor enni, inni, nevetni is kell!

A rádiózás volt időrendben a harmadik próbálkozásom. Az olvasók/hallgatók kedvéért, ezt is épp oly nagy buzgalommal csinálom, mint az előző kettőt. Beszereztem mindenféle hangrögzítő kütyüt, és nekivágtam a műsorozásnak egy azóta már megszűnőben levő kisközösségi rádióban. Éreztem, tudtam, hogy riportos, hangoskönyves műsorom már kezdetekkor kinőtte a kisközösségi szintet, ezért körülnéztem a frekvenciák világában. Kerestem, hova igazolhatnék át. Nagy választási lehetőségem nem volt, mert eszem ágába sem jutott, hogy kereskedelmi rádióban butáskodjak öt percben, két popritmus és három menstruációs reklám között. A keresés kezdetétől számított első hónapon belül egymásra akadunk én és a Civil Rádió (FM98), illetve azon belül Pogány György. Egy ősrádiós. Azonnal kellett neki, és az első három műsorom után a szerkesztőbizottság is maradásra kért. Azóta több tucat műsort leveleztem a Civilben. A változatosság kedvéért a hangos irodalmi műsoraim is a MEZTELEN ÜGYNÖK nevet viselik, kéthetente péntekenként

délután hallhatjátok ezeket, illetve a már említett www.irjunk.hu oldalon az összes ismétlés megtalálható!

A rádiózás újabb törekvést szült, és szegény, agyonhasznált műzsám egy percig sem pihegetett: lelkes amatőrökkel és profikkal jöttem össze, akikkel rádiójátékokat gyártunk. Köztük újabb írók, színészek, színpadot, hangstúdiót látott emberek. Minden kétheti adásra jut egy-két ősbemutató, és bizvást állítom, hogy a mi műhelyünkől kikerült alkotások más rádiókban, hangos CD-ken is hamarosan meg fognak jelenni.

Összefoglalva: akármelyik pillanatban kész vagyok bármilyen médiumon hirdetni az irodalmat, a sci-fi és a humoros prózát, valamint bárminemű ezekkel határos műfajt! Mindig nyitott vagyok rátok, olvasókra és alkotókra. Egyetlen földön heverő téma mellett sem megyek el közömbösen, hanem lehajolok érte, zsebre vágom. Jó lesz még később valamire, vagy épp azonnal ihletbe hoz. És akkor indul egy újabb művészeti projekt...

„Én ilyen vagyok”: mondogathatnám, mint ahogy a Bigbráner valóságshow első szériájának szereplői mondogatták is öt percenként, de csak teszem a dolgom. Mert én ilyen vagyok (basszus, mégis mondtam...!)

1440

Kelvin

Ezer és egy oka lehet annak, ha valaki nem akar, vagy nem tud kimozdulni a szobájából. Engem csak a lustaság kövér démona szokott az ágyhoz szegezni, de ettől még az unalom ugyanúgy elronthat egy napot, mintha komoly okom lenne a fetrengésre. Megpróbálok segítséget nyújtani az értelmes időtöltésre, ha valaki nem szereti a maffiáról szóló filmeket, az inkább unatkozzon.

„Szikét!”

Jó, tudom, kicsit erős lenne gengszterfilmnek nevezni, de végül is az, nem? Kezdsnek pont megteszi. Guy Ritchie elmebajos filmje egyesek szerint sodró, bonyolult, mások bealszanak rajta és lassúságra panaszkodnak, de szerintem A ravasz, az agy és két füstölő puskacsó pont az a film, amit bármikor meg lehet nézni, feltéve, hogy nem láttuk már kétszázszor. Jason Statham jó, Stinget vicces látni, Vinnie Jones egy állat, meg a dagi is játszik benne a The Football Factoryból, és ugyanolyan genya, mint ott volt, ráadásul agyonvernek benne valakit egy műpélóval, ami szerintem már mindenkinek megfordult a fejében. Mármint a gondolat. A képi jelenetek állat jók, legalábbis a géppuskás lány

mindenkinek tetszik, a zene végképp. A legjobb film másnaposságra.

Hátralevő idő: 1333 perc.

„Davaj táska!”

Blöff. Az előző után nyilván nem hagyom ki. Egyszer egy vidéki házban ragadtunk páran alkoholista fiatalok, és mivel a völgyben rohadt hideg volt decemberben, az internet és kábel tévé nélküli házban töltöttünk egy hetet. Ha nem néztük meg naponta kétszer, akkor egyszer se. Háttérzajnak kellett, és talán ezért, talán a folyamatos tudatmódosulás miatt, de nekem lassan esett le, hogy ki van kivel, ennek ellenére imádtam. Brad Pitt mondjuk annyira hiteles cigánynak, mint én

Angelina Jolie-nak, de vicces, Stephen Graham szintén, Jason Statham meg ugyanolyan, mint az előzőben. Az orosz miatt érdemes megnézni, ő volt a kedvencem. Hátralevő idő: 1229 perc.

„Ezúttal rossz bárba sétáltak be.”

Szerintem a Bronxi mesét túlértékelik. Jó, maffiás, meg úgy egyáltalán, mennyire jó már, hogy kövér, öltönyös emberektől retteg a város, miközben azok tiszta koleszterint izzadnak, és rohadtul nem csinálnak semmit. Érdekesekek az elején a karakterek, mintha a kissrác-cal együtt ismernénk meg őket, de aztán ellaposodnak, jön az a csavar, a „Szeretkezz, ne rasszistáskodj”, ami nekem nem tetszik, mert... nem tudom, olyan nyálás. Nem elég komoly, inkább nevezném délutáni, családi, tanulságos filmnek, mint valami alvilági cuccnak. Nem tudom, Robert De Niro így is akarta, vagy így sikerült, de engem zavart Lillo Brancato homokos tekintete, szerintem gyenge. Meg lehet nézni, egyáltalán nem rossz film, csak olyan, mintha a Disney adta volna rá a pénzt. Talán, ha látom a színdarabot, de így... Egyéb-ként is csak Joe Pesci miatt érdekelt, aztán várhattam rá majdnem két órát.

Hátralevő idő: 1108 perc.

„Mi az, hogy >A főnök tyúkja?<”

Ez azért már film! Semmi szépség nincs benne, hacsak ez erőszakot nem tekintjük annak, de akkor már inkább Michelle Pfeiffert. Elveti a romantikus, „jó gengszter” vonalat, nyersen csattan az arcunkon a drogkereskedelem bűzös testéből kivágott húsdarab. A Sebhelyesarcú sokkal durvább, mint amit elsőre várnánk tőle, mind az elhalálozások, mind a dráma szempontjából. Al Pacino átalakulása nem légből kapott, a kiszámíthatósága ellenére megrázó. Nem hiszem, hogy a végére sokan rajonganának a karakteréért, mégis kellemetlen a befejezés. Tökéletes belépő a komolyabb filmekhez.

Hátralevő idő: 938 perc.

„Mert az a férfi, aki nem szán időt a családjára, sohasem lehet igazi férfi.”

Egyben néztem meg mind a három részt, mert egy perverz állat vagyok, és nem félek a trombóiztól. Érdekesekek, hogy Al Pacinoról szól a film, a „Keresztapa” mégis mindenkinek Marlon Brando marad. Nekem is, és elsőre igen elkerekedett a szemem, amikor két és fél óra után meghalt. Sokat lehet később gondolkodni Michael Corleone karakterén, a mosolygós katonán, a jófiún, aki aztán megöli a saját testvérét is, látszólag valami cezaromániás rohamában. Akármilyen tökös keresztapa is lesz, nem éri el Don Vito szintjét, érezni, hogy komolysága csak maszk, amit már sosem vehet le magáról. Tökéletes trilógia. A harmadik rész nem min-

denkinek tetszik, de nekem hiányzott volna. Így teljes Michael Corleone útja.

Hátralevő idő: 400 perc.

„... az osztók figyelik a játékosokat. Az osztókat figyelik az asztalfőnökök. Az asztalfőnököket a teremfőnökök. Őket nézik a részlegvezetők, a részlegvezetőket a műszakvezetők, a műszakvezetőket a kaszinóigazgató, én tartom szemmel őt, és mindannyiunkat figyel az Úr szeme.”

Ez nagy kedvenc. Nem hiszem, hogy van olyan ember, aki nem szereti a Kaszinót. Oscar-díjas operatőr, szinte a teljes Scorsese család, három órás játékidő a kedvenc színészeimmel. Mi lehet benne a rossz? Sharon Stone gyönyörű, de azért a film közepétől szívesen falhoz csapkodnám azt a hülye fejét, de hogy ezt kiváltotta belőlem, megint csak őt dicséri. Joe Pesci, a kis vadember önsorsrontó, baromállat hozzáállása tovább mélyíti a problémákat, teljesen érthető Robert De Niro savlekötő-függése. Azt mondják, az egyik legjobb dráma, amit eddig filmre vittek, nálam az első helyen áll. Egyedül Ace viselkedése érthetetlen néha, és a főnökök is távol maradnak, kicsit műanyagoknak tűnnek, de nem is ez a lényeg. Apró hibák, nekem ettől csak szerethe-tőbb lesz.

Hátralevő idő: 222 perc.

„Amióta csak az eszemet tudom, gengszter akartam lenni.”

Ez így is van. Kissrác-ként láttam először, és teljesen lenyűgözött. Sokkal jobb volt a filmbeli élet, mint szalagálni a hatodik kerületi cigányok előtt, ha éppen ők voltak többen. Torzan, szépségesen reflektált az akkori életünkre, utánozni akartuk a Nagymenőket, a jó gengsztereket, akik számolatlanul szórják a pénzt, és sokkal jobbak, mint bárki más a világon. Mi voltunk Ray Liotta, még ha fel is dobta a barátait, felnéztünk Robert De Niro-ra, mint egy idősebb testvérre, és minden helyzetben idézhettük Joe Pesci beszólásait. Nem az a kérdés, hogy miért kapott érte Oscart, hanem hogy a Kaszinóért miért nem? Gyakorlatilag ugyanaz a karakter. Mondjuk, lehet, hogy ezért. Nem számít.

Nem hiszem, hogy látok valaha ennél jobb filmet a témában. Tökéletes.

Hátralevő idő: 76 perc.

Ha valaki nyafogna, hogy bár kedvet kapott az egész napos filmezéshez, de nem tud mit kezdeni a fennmaradó kicsit több mint egy órával, annak azt javaslom, hagyja a fenébe a Bronxi mesét, és nézze meg inkább a Volt egyszer egy Amerikát. Azért nem tettem be ebbe a listába, mert bár az alvilágról szól, a karakterek személyes problémái miatt mégis kilóg a fentiek közül. Ettől eltekintve jól szájon vágja az embert, remek film.

Vannak a szép...

Vass Sándor

Vannak a szép örültek,
Csak ők, dalos kóborlók;
Ha halnak az égben a tüzek,
Hold fényén továbbfutók.

Vannak a rút bolondok,
Tarjagos arcukon harag.
Ellenünk húznak csonka kardot,
S hiszik: a múltó marad.

Vannak bölcsek is, bizony,
Saját titkukat lesik,
És csalódnak – de kikacagják
Mások igaz álmait.

Vannak még szépek, a szépek,
De nincs bennük becsület.
Taszítják mind a forró szívet,
Hát felejtik nevüket.

És vannak a szép örültek,
Köröttük élet terem.
Amit ezektől soha nem kaptam,
Azt ők megosztják velem.

A búra alatt

Hertelendy Anna

Stephen King nem kevesebb, mint kétszáz könyvet publikált a saját neve alatt. Ezekből százötven került megfilmesítésre. Legújabb dobását, az *Under the dome*-ot, június óta vetíti a CBS tévécsatorna.

Stephen King felismerte a tény, és azóta is előszeretettel kihasználja, hogy az emberek vonzódnak az ismerős dolgokhoz. Legtöbb regényében, ahogy azt ő maga is elismeri, régi, jól bevált kliséket használ. Klisé karaktereket vonultat fel klisé színhelyeken (általában egy Maine állambeli kisvárosban), és megfejezi a történetet egy jól ismert urbánlegendával, vagy babonával, amitől már előre, a történet ismeretének hiányában is megfagy a vér az ereinkben. Az elegyet felrázza, mint egy karácsonyi hógömböt, aztán csak ámulunk, hogy milyen pompásan kevereg a cucc. (Nem véletlenül használtam a hógömbös hasonlatot, ugyanis ebben a sorozatban szinte szó szerint erről van szó.)

A legújabb King sorozattal sincs ez másként. A leghétköznapiabb karaktereket a szokásos kisvárosi környezetben vonultatja fel. A történet is viszonylag egyszerű, bár annál titokzatosabb: egy látszólag átlagos városka, Chester's Mill (amit egy létező kisváros, Bridgton mintájára talált ki az író), körül váratlanul egy búra képződik, amely elvágja az alatta tartózkodó lakókat a külvilágtól. Mivel a képződmény hatalmas kiterjedésű, és féltévesztő, az alatta tartózkodóknak nem kell levegő vagy vízhiánytól szenvednie. Az összecsúszástól azonban annál inkább. A feszültség fokozódásával héjként hámlik le a békés városalakokról a civilizált viselkedés, és olyan titkok látnak napvilágot, amik mindenkit kellemetlenül kompromittálnak.

A sorozat egyes epizódjaiban a bezártság okozta konfliktusokat, valamint a burából való kitörésre tett kísérleteket láthatjuk. Ahogy telik az idő, egy új mini társadalom kezd kialakulni a szerencsétlenül járt városban, ahol a pozícióért élet-halál harc folyik.

Lévén, hogy a *Lost* rendezője is megtalálható a stáblistában, kérdésessé válik a sorozat hossza. A történet alapjául szolgáló, szintén nem csekély terjedelmű könyvet, King szinte betűről betűre átdolgozta a sorozat kedvéért. Nem kímélt szinte semmit, és nem csak a karakterek külsejét, korát írta át, hanem jellemüket is. Fenntartotta magának a lehetőséget, hogy mindig előhúzhasson egy aduászt egy

titkos zsebből, amivel hajtűkanyarra kényszerítheti a történet menetét anélkül, hogy a legcsekélyebb fogalmunk lenne a végkimenetelről. Az is nyugodtan reszkethet kedvenc karakteréért, aki a könyvet már olvasta: senki sincs biztonságban. A magam részéről nem vagyok híve az olcsó trükköknek, viszont az alkotók kellemes egyensúlyt teremtettek, mert ha be is vetnek egy eddig halottnak hitt apát például, akkor azt sem hatásvadászatból, hanem jó okkal teszik.

A sorozatot 2013-ban kezdte el vetíteni a CBS csatorna, és az első széria tizenhárom részből áll. A magyar adókon szeptembertől vetítik szinkronosan, de az igazi rajongók már hónapok óta, hétről-hétre, feliratós változatban izgulják végig az egyenként negyven perces részeket. A sorozatban, rendezőként és producereként is közreműködik Steven Spielberg. Az elejtett utalásokból következtethetünk, hogy a titokzatos eseményeknek (amelyek néhány helyi fiatallal esnek meg), közük van King Setét Torony regényciklusának eseményeihez.

Több ezer ember ragadt egy kupola alá, ami olyan hatalmas, hogy saját ökológiai rendszere van, és sem az atomfegyverek, sem a hang nem képes áthatolni rajta. Egyetlen kérdés foglalkoztatja a világot (a történetbelit és a miénket is): hogy lehet alóla kijutni? A megoldásig szinte minden olyan lehetséges módon megpróbálnak eljutni, ami azt feltételezi, hogy fizikailag lehet befolyásolni ezt a különös, láthatatlan képződményt.

Értékelés

rendező: Kari Skogland, Jack Bender
forgatókönyvíró: Stephen King, Brian K. Vaughan
zeneszerző: W.G. Snuffy Walden
operatőr: Cort Fey
producer: Randy Sutter
vágó: Timothy A. Good, Michael Schweitzer

Impresszum

Lector Magazin – I. évfolyam, 2. szám

Cím – 1173 Budapest, Ferihegyi út 150.

Telefon – +36 (30) 567 37 40

Email – hery.anna@gmail.com

Web – spiritart.hu

Adószám – 18395772-1-42

Kiadja – SpiritArt Egyesület

Főszerkesztő – Hertelendy Anna

Szerkesztőmunkatársak – Czinkóczi Krisztina,

Mészáros András

Olvasószerkesztő – Láng Zsuzsanna,

Szendrei Dóra

Megrendelhető – spiritart.hu

Nyomja – undergroundkiado.hu

Megjelenik negyedévente